

ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ БЕОГРАД

Тема: Појавни облици тероризма
(Специјалистички рад)

Ментор:
Др Зоран Драгишић

Студент:
Паликућа Жељко 24/16

Београд
2016

САДРЖАЈ

УВОД	3
1. ПОЈАМ И ДЕФИНИЦИЈА ТЕРОРИЗМА	5
1.1 <i>Узроци настанка тероризма</i>	8
1.2 <i>Карактеристике тероризма</i>	10
1.3 <i>Развој тероризма</i>	12
2. КЛАСИФИКАЦИЈА ТЕРОРИЗМА	15
2.1 <i>Идеолошки тероризам</i>	16
2.2 <i>Етносепаратистички тероризам</i>	20
2.3 <i>Религијски тероризам</i>	27
3. ПОДЕЛА ТЕРОРИЗМА ПРЕМА ПРОСТОРУ ИСПОЉАВАЊА	35
3.1 <i>Урбани тероризам</i>	35
3.2 <i>Рурални тероризам</i>	36
4. ВРСТЕ ТЕРОРИЗМА	37
4.1 <i>Конвенционални тероризам</i>	37
4.2 <i>ЕКОЛОШКИ ТЕРОРИЗАМ</i>	38
4.2.1 <i>Нуклеарни тероризам</i>	38
4.2.2 <i>Биолошки тероризам</i>	40
4.2.3 <i>Хемијски тероризам</i>	43
4.3 <i>Самоубилачки тероризам</i>	45
ЗАКЉУЧАК	50
ЛИТЕРАТУРА	51

УВОД

По мишљењу многих аутора постоји више дефиниција тероризма, једна од њих је, у ширем смислу термин тероризам се одређује као незаконита употреба силе или насиља против лица или имовине да би се застрашила или присилила влада, цивилно становништво или било који њихов сегмент ради промоције политичких или социјалних циљева¹. Такође, особа која извршава одређени терористички акт није за сваког терориста, он за неког може бити борац за права, ослободилац, док са друге стране, иста особа која извршава исто кривично дело, за неког другог може бити терориста, зликовац, убица.

Тероризам крајем 20. и почетком 21. века доживљава експанзију и постаје главно средство за постизање циља од стране оних који немају снаге и војне моћи да се супротставе надмоћнијем противнику. Развојем технологије и напретка човечанства не постоји држава која је имуна на тероризам. Развојем интернета омогућена је повезаност људи у целом свету, што је допринело томе да када се деси одређени терористички напад, информација о њему за јако кратко време долази до великог броја људи у свету, што доприноси томе да тај терористички акт буде што успешнији, када знамо да је један од циљева терориста да се вест о том акту прошири и допре до што већег броја људи, изазове страх код људи и на тај начин изврши утицај на политичку ситуацију и доведе до промена. Све нас то доводи до закључка да тероризам у новије време представља глобални проблем који постаје све учесталији у свету и главно средство за постизање политичких циљева.

Тероризам представља велику претњу како за унутрашњу, тако и за спољну безбедност земаља. Тероризам се у оном облику каквог га данас познајемо јавља средином 20. века, али је тероризам у мало другачијем облику постојао још пре рођења Христа. Он се тада испољавао кроз убиства краљева, царева, преко атентата на државнике, подметање експлозива и отмица.

Као што сам већ напоменуо, терористичких напада је било још пре рођења Христа и испољавали су се преко атентата на политичке личности тог времена. Касније, дешавали су се напади у Асирији и Персији у XI веку, изазивајући велики страх код тадашњег становништва. Такође, Робеспјер ће за време Француске револуције користити терористичку тактику против Француске аристократије где ће велики број људи изгубити живот.² Такође, за време II светског рата, имамо нацистичку употребу терора, која је довела до страдања великог броја људи, у концентрационим логорима широм европе. Терористичке активности можемо видети и у време Совјетског Савеза, где је Стаљин користио терористичку тактику како би заплашио тадашње становништво и како би на тај начин сачувао своју власт. Свако ко би био против његове идеологије, био би убијен.

¹ Трифуновић Д., Стојаковић Г., Врачар М., Тероризам и Вехабизам, удружење Филип Вишњић, Београд, 2011, стр 26.

² Савић, Андреја; «Од традиционалног ка постмодерном тероризму», Безбедност, 1989, Београд, 2003.

Последњих година, тероризам поприма светске размере, што наводи велики број научника да покуша да дефинише овај феномен. Тероризам се често меша са терором, што и није чудно, јер ова два појма имају доста сличности, а то је да су им жртве увек недужни људи и да се тежи ка томе да се изазове страх, али не код појединца, већ код одређене групе људи.

Невероватно звучи чињеница да су савремени терористи углавном, категорија разборитих и промишљених појединаца за које је тероризам рационални избор за остваривање њихових политичких циљева. Они су одабрали пут разарања, крвопролића, страха и панике широм света. Зато свака земља има обавезу да се бори против овог великог зла данашњице.

Последњих година, велики проблем и велику опасност за свет представља могућност терориста да дођу до оружја за масовно уништење. Многи индикатори указују на то да терористи теже ка томе да дођу до оружја за масовно уништење. По Америчким статистикама, 5 од 7 држава спонзора тероризма поседује програм за развој оружја за масовно уништење, што представља велики проблем јер би терористи могли лако да дођу до тог оружја, што отвара могућност биолошког, хемијског и нуклеарног тероризма, исто тако, по неким показатељима, постоји могућност за употребу „прљавих бомби” од стране терориста.

Што се терористичких организација тиче, последњих година видимо пораст интересовања појединаца и организација да спроводе тероризам. Деведесетих година прошлог века имамо велики број појединаца у свету који су регрутовани у терористичким организацијама. Такође отварају се кампови за обуку терориста, јавља се мрежно организовање терористичких организација, а најбољи пример за то је терористичка мрежа „Ал Каида”. Терористичке ћелије „Ал Каиде” налазе се у Југоисточној Азији, где постоји и највећа концентрација чланова „Ал Каиде” изван граница Авганистана и Пакистана, у којима се налазе њене матичне ћелије. У 35 земаља широм света постоје оперативне терористичке ћелије „Ал Каиде”.

1. ПОЈАМ И ДЕФИНИЦИЈА ТЕРОРИЗМА

Тероризам је друштвени феномен који је јако тешко дефинисати, па тако да бисмо покушали да дођемо до дефиниције тероризма морамо да се послужимо многим дисциплинама, као што су криминалистика, криминологија, кривично право, социологија и друге друштвене науке.

Иако у свету постоји много дефиниција тероризма, научници још увек не могу да дођу до јединствене дефиниције овог феномена, Оно што је за неке легитиман чин одбране, за друге је насилнички чин терора. Оно што једнима даје славу, одобравање и назив борца за слободу, другима даје лик омржености и осуде терористичког деловања. Из тог разлога потребно је дефинисати поступке који су неприхватљиви и противзаконити у контексту кривичног законодавства одређене земље, па и међународне заједнице у целини. То практично значи да је потребно развити друштвену свест целог друштва о томе да је тероризам заправо злочин, без обзира којој друштвеној групи његови починиоци, припадају. Појам тероризма треба да добије универзално понуђену и прихваћену дефиницију, као и међународни концензус, како би све нације могле разрадити антитерористичку политику која подржава билатералне и мултилатералне циљеве.

Треба нагласити да је тероризам инкриминисам у групи кривичних дела која су означена као међународна кривична дела, ту пре свега спадају ратни злочини, злочин против човечности, геноцид и агресија. Овде спадају и: узимање талаца, злочини против међународно заштићених лица, злочин који врше плаћеници, злочин производње и стављање у промет наркотика, дрога и других психотропних супстанција, као и тероризам.³

Министарство спољних послова Америке тероризам дефинише као предоминантно политички мотивисано насиље извршено против невојних циљева од стране поднационалних група или тајних агената са намером утицаја на јавност⁴. Са друге стране имамо Федерални истражни биро (ФБИ), који тероризам дефинише на мало другачији начин: Тероризам се одређује као незаконита употреба силе или насиља против лица или имовине да би се застрашила или присилила влада, цивилно становништво или било који њихов сегмент ради промоције политичких или социјалних циљева.⁵ Овакво различито тумачење тероризма од стране два тела исте владе можемо објаснити различитом делатношћу послова којима се баве. Али такође се јављају различита тумачења овог феномена између држава. Традиционални концепт тероризма замењен је новим који је представљен од стране култова или религијско мотивисаних група које поседују оружје за масовно уништење и које су спремне да исто употребе.

Тероризам (*лат. **террор** - ужас*) подразумева доктрину, метод и средство изазивања страха и несигурности код грађана систематском применом насиља. Ово је једна уопштена, дефиниција из речника "Вујаклије", из које произилази да је тероризам свака

³ Трифуновић Д., Стојаковић Г., Врачар М., исто, стр. 26

⁴ Хофман Б., исто, стр. 32

⁵ Трифуновић Д., Стојаковић Г., Врачар М., Тероризам И Вехабизам, исто, стр. 26

акција која проузрокује страх код одређене групе људи. Међутим, овакве и сличне уопштене дефиниције нису довољне за диференцирање тероризма од других облика насилничког понашања (криминалитета). Наиме, и "обични" криминалци користе различите облике насиља у остваривању својих циљева, а ипак нису одређени као терористи. У политичком смислу, тероризам је систематско и организовано насиље над пасивним субјектом, са циљем да се он задржи у стању политичке покорности, да се у јавности изазове неповерење у постојећи јавни поредак и власт, или да се од њих изнуде политички уступци. Мотиви тероризма су најчешће политичке побуде, али могу бити и криминалне природе.

Велики број научника сматра да за схватање тероризма требамо обратити пажњу, на његове основне елементе, политички мотивисане намере, организованост, последице које проузрокују терористички напади, суровост, разноврсност циљева, мета и метода, економичност извођења и комуникативност. Чиме се избегава једноставност и површност у одређењу његове суштине. Као што сам већ рекао тероризам је јако тешко дефинисати, па тако научници широм света улажу велике напоре да би дошли до опште прихватљиве дефиниције тероризма. Навешћу још неке од дефиниција.

Једну од дефиниција дао је Лемкин, који одређује тероризам као умишљену употребу било каквог средства који може да створи општу опасност. Та општа опасност је уствари опасност која прети грађанима више држава или њиховим интересима. Он сматра да се тероризам у најширем смислу састоји из застрашивања људи извођењем насилних радњи.⁶

Пети Роберт дефинише тероризам као употребу мера насиља са циљем постизања политичких ефеката, појединим и колективним атентатима, рушењима у виду освајања, чувања или вршења власти, у режији одређених политичких органа који настоје да произведу страх и несигурност.⁷

А. Сотиле под тероризмом подразумева метод криминалне активности који карактерише терор и насиље ради постизања одређеног циља. То је, дакле, криминални акт који је изведен уз застрашивање и насиље ради остваривања одређене намере.⁸

Гласер сматра да је тероризам коришћење насиља уз помоћ различитих средстава, са циљем да се постигне појединачна лична корист на рачун друштва или да се оствари одређена политичка доктрина од чега ће зависити да ли је у питању злочин општег права или политички деликт.⁹

Ако би смо анализирали све овде наведене дефиниције, могли би смо да дођемо до следећих елемената тероризма, а то су насиље, страх, циљ и мотив. Проучавајући токове тероризма, можемо доћи до закључка да је савремени тероризам, за разлику од оног какав је био у прошлости, данас глобална појава. Нема места у свету које је

⁶ др Радослав Гађиновић, Тероризам, Београд 2005, стр 38

⁷ Исто стр 39

⁸ Исто стр 38

⁹ Исто стр 39

отпорно на тероризам, он је нов по деструктивности, професионалном координисању, планирању и извођењу напада. Такође, из наведених кључних елемената тероризма може се закључити да тероризам представља противправни акт насиља усмереног против одређене државе са намером да се изазове страх или колективна штета, како би се остварио одређени политички циљ. Реч је о намерној употреби силе, а тероризам се користи као начин борбе за остварење поменутих политичких циљева¹⁰.

Све ове дефиниције морају да разграниче питања односа тероризма и других облика насиља, као што су герилски начин ратовања. Исто тако се мора разграничити тероризам и обичан криминал, јер се често дешава да се ова два појма мешају. Први озбиљан предлог експерата да се дође до јединствене дефиниције тероризма јесте да се теоризму приступи на начин који је карактеристичан за сва друга кривична дела и међународна кривична дела. Они сматрају да при дефинисању појма тероризма не треба водити рачуна о томе да ли је особа која извршава терористички чин борац за слободу или терориста, већ означавање те особе као терористе треба извршити на основу дела која је та особа учинила, односно у односу на жртве, како је то уобичајно и за остала кривична дела. Да би смо разграничили тероризам од осталих кривичних дела такође морамо да имамо у виду објекат заштите. Под објектом заштите дефинисано је да су у првом реду објекти заштите човек и грађани, основна права и слободе, независност и безбедност земље, као и уставни поредак. Посебно место у дефинисању тероризма заузима субјекат, или лице које је учинило кривично дело или злочин. Правно гледано, терориста или борац за слободу, без разграничавања ова два појма, у ситуацији када су злочин или кривично дело почињени, налазе се у истом положају, јер постоје радња, намера, објекат и субјекат кривичног дела.

Битно је нагласити четири главна елемента тероризма, а то су циљ активности, који је увек или по правилу политичке природе, без обзира на то да ли је реч о смени режима, смени лица на власти, сецесији одређене територије или делова; употреба насиља или претње употребом насиља; жртве су по правилу недужни грађани или представници држава; и непостојање директне везе између терориста и жртве – то јест, напад није усмерен према жртви или жртвама појединачно, већ се терористичким чином жели упутити порука једној широј заједници (држави, друштву итд)¹¹.

Овим елементима треба додати још два елемента: елемент јавности и идеологију. Циљ терориста јесте да се на њих скрене пажња, па се тако и успех терористичког напада мери тиме колико је пажње тај напад привукао на себе, што се идеологије тиче, њоме се воде сви терористи, било да је на делу варијанта политичког екстремизма или верског фанатизма.

Холандски научници Алекс Шмид и Алберт Џонгман извршили су квантитативну анализу 109 дефиниција тероризма и дошли до закључка да се у њима константно појављује 22 елемента, по реду учесталости у поменутом узорку, са процентуалном заступљеношћу сваког елемента у анализираним дефиницијама. На основу ова 22 заједничка елемента, која је пронашао емпиријском анализом, Шмид је развио дефиницију тероризма која садржи 13 од тих елемената, уопштено сматрајући под тероризмом метод борбе, у којој жртве служе као симболичке мете.

¹⁰ Трифуновић Д., Стојаковић Г., Врачар М., исто, стр. 27

¹¹ Исто стр. 29

1. Употреба силе или насиља - 83,5%
2. Политички карактер - 65%
3. Изазивање страха, појачани терор- 51%
4. Претња - 47%
5. Психолошки ефекат и реакција - 41,5%
6. Диференцијација жртва-циљ - 37,5%
7. Намерна, планирана, систематска, организована акција - 32%
8. Метод, стратегија, тактика борбе - 30,5%
9. Кршења прихваћених правила, одсуство хуманитарних разлога - 30%
10. Уцена, принуда и навођење на послушност - 28%
11. Жеља за публицитетом - 21,5%
12. Самовоља, безличност, насумичност, одсуство дискриминације - 21%
13. Жртве, цивили, неборци, нестрелци, лица без везе са самом ствари - 17%
14. Заstraшивање - 17%
15. Нагласак на невиност жртава - 15,5%
16. Извршилац, група, покрет или организација - 14%
17. Символичка природа, показивање другима - 13,5%
18. Непредвидивост, неочекиваност појаве насиља - 9%
19. Тајност, прикривеност - 9%
20. Понављање низа или кампање насиља - 7%
21. Криминални, злочиначки карактер – 6%
22. Захтеви трећим лицима – 4%.¹²

Сагледавши све ово, тероризам као један вишедимензионални политички феномен најопштије можемо одредити као „сложени облик организованог групног, и ређе индивидуалног или институционалног политичког насиља” обележен не само застрашујућим физичким и психолошким, већ и софистицирано-технолошким методама политичке борбе којима се обично у време политичких и економских криза, а ретко и у условима остварене економске и политичке стабилности једног друштва, системски покушавају остварити „велики циљеви” на морбидно спектакуларан начин, а непримерено датим условима, пре свега друштвеној ситуацији и историјским могућностима оних који га као политичку стратегију упражњавају.

1.1 Узроци настанка тероризма

Тероризам, као што сам већ споменуо представља глобални проблем, али исто тако су узроци савременог тероризма нејасни. Они настају због нагомилавања проблема у свету, све веће неједнакости међу људима, непоштовање људских права, сталног ратовања негде у свету, где су међу главним актерима велике силе, које под изговором демократије бране своје интересе у свету. Генерална скупштина ОУН-а 1979. године је разматрала овај проблем са аспекта безбедности. Тада је посвећена пажња и спољним и унутрашњим узроцима тероризма.

Тероризам могу подстаћи: економске и социјалне разлике унутар држава; национална неизвесност, односно екстремни национализам и шовинизам; колонијална и

¹² Хофман Б., Унутрашњи тероризам, Народна књига алфа, 2000, стр. 34

неколонијална независност; нарушена етничка структура и границе државе; верска застрањеност као и неостварене политичке амбиције.

Економски узроци су најмање подложни проценама. Некада се тероризам везивао само за сиромашне пределе, док данас имамо потпуно другачију слику, где се терористи јављају и у развијеним и економски јаким државама.¹³

Узроци тероризма могу бити верске и идеолошке природе. Велики део верских терориста јесу верски фанатици који погрешно тумаче веру за коју се боре, најчешће су исламске вероисповести, али могу бити и припадници свих других вера. То представља велики проблем за глобалну безбедност јер су такви терористи веома радикални и не праштају неверницима и људима друге вероисповести.

Узроци угрожавања представљају појаве и процесе који својом комбинацијом доводе до тероризма, као негативне друштвене појаве. Они подразумевају објективно постојање оних друштвених стања и односа, која се могу утврдити, и који као такви, доводе до појаве тероризма. Истраживање узрока тероризма могуће је само на основу свестраног испитивања стања у сваком друштву и датом времену, које мора бити квалитативно упечатљиво, да би се тероризам могао тумачити као значајни друштвени феномен, са дозом симптоматичне друштвене појаве. Међутим, с обзиром на то да тренутно нема консензуса о појму тероризма, нема ни сагласности о узроцима који доводе до појаве тероризма. Различити аутори утврђују различите узроке тероризма, у складу са својим схватањима појаве тероризма, која су често различита. Узроке тероризма можемо поделити на субјективне и објективне.

Објективни узроци тероризма јесу они узроци који настају због лошег функционисања државних институција, сиромаштва, лоших услова за живот и сви они узроци који доводе до лошег стања у држави. Када држава није способна да решава своје унутрашње проблеме, то представља велики проблем за безбедност у тој држави јер се ствара погодно тло за настанак тероризма. Као неки објективни узроци тероризма могу се навести: недемократско уставно уређење државе, нефункционисање државних институција, економске и социјалне разлике унутар држава, екстремни национализам и фанатизам, нерешени етнички проблеми, колонијална и неколонијална зависност, нерешена питања граница и државе, верска застрањеност–клерошовинизам и фундаментализам, жеља за експанзијом и хегемонијом (национална, територијална, економска, социјална, верска и културна доминација).

Субјективни узроци зависе од појединца и они, у ствари, настају због објективних узрока тероризма. Када је у некој држави политичко и економско стање лоше или ако постоје националне мањине које стварају проблеме у тој држави и угрожавају безбедност њених грађана, све то доводи до несигурности грађана, који губе поверење у актуелну власт и који не виде други излаз из таквог стања сем насиља. За њих је у таквим околностима то најбоље и најефикасније решење, што доводи до стварања нових ауторитета, који формирају групе људи које касније обучавају руковању

¹³ др Радослав Гађиновић, исто, стр 122

ватреним оружјем и финансијски обезбеђују да би их касније усмерили на тачно одређене мете напада. Ствара се дубоко укоревљено веровање да је тероризам једини исправан, прави пут. Поред ових, узроци тероризма су често и неостварене амбиције одређених друштвених група, које се огледају у жељи за влашћу (неостварене политичке амбиције), затим верска заслепљеност, жеља за осветом, авантуризам итд.

1.2 Карактеристике тероризма

Тероризам представља насилнички акт који се одликује одређеним карактеристикама. Терористи користе терористичке акте како би пренели одређену политичку поруку која говори о њиховим циљевима, као и о намерама теориста. Често можемо видети да нека терористичка група после неког напада који се десио негде у свету јавно преузме одговорност за тај напад. Друга карактеристика јесте изазивање страха, а то је ефекат коме се тежи управо зато што изазивање страха код одређеног дела људи доприноси успеху терористичког напада. Осим наведених карактеристика, наводе се још и политички мотивисана намера, организованост, насилност и бруталност, разноврсност објеката и економичност. Такође, једна од основних обележја савременог тероризма су и изненађење, одлучност, дрскост, офанзивност, лукавство, покретљивост и многе друге.¹⁴

Изненађење ће бити потпуно како по месту и времену, тако и по начину примене насиља. Да би се постигло потпуно изненађење, терористи ће пре акције проучавати обичаје и психологију људи на ширем простору где планирају да изведу акцију.

Одлучност се код терориста примењује увек и до краја.

Дрскост се примењује у континуитету, а до изражаја долази на местима где се снаге одбране најмање надају и где се осећају најбезбедније.

Офанзивност се постиже непрекидним насиљем над више објеката истовремено како бе исцрпели снаге одбране.

Лукавством терористи доводе жртву у заблуду, док покретљивост постижу избором одговарајућих транспортних средстава, изузетном психофизичком снагом и опремљеношћу.¹⁵

Карактеристике тероризма везане су за његово манифестовање и то га чини специфичним. Тероризам се манифестује у вршењу терористичких аката, који имају одређене карактеристике. Носилац сваког облика тероризма, а самим тим и терористичког акта, јесте човек и то као припадник неке терористичке организације. Тероризам је условљен постојањем терористичке организације, као колективитета и човека, као појединца, и непосредних актера тероризма. Надаље карактеристично за тероризам јесте да су терористички акти, у већини случајева, усмерени против цивилног становништва, с тежњом терорисања већег сегмента друштва од непосредних жртава, чиме покушавају остварити пројектоване терористичке циљеве. Из напред наведеног проистичу све остале карактеристике тероризма.

¹⁴ Проф. Симеуновић, Драган, "Тероризам", општи део, Правни факултет у Београду, 2009.

¹⁵ др Радослав Гађиновић, Тероризам, Београд, 2005, стр. 117

Ако узмемо дефиницију ФБИ (FBI) „Тероризам се одређује као незаконита употреба силе или насиља против лица или имовине да би се застрашила или присилила влада, цивилно становништво или било који њихов сегмент ради промоције политичких или социјалних циљева“¹⁶, можемо доћи до следећих карактеристика:

- 1) акт насиља
- 2) остваривање политичких (криминалних) циљева
- 3) преношење одређене поруке
- 4) организованост
- 5) бруталност, неморалност и ирационалност терористичког акта
- 6) изазивање страха
- 7) избор жртве и објекта напада
- 8) противзаконитости терористичког акта
- 9) осуда тероризма

Један од најбитнијих елемената тероризма представља акт насиља, јер терористичког напада не би ни било да нема акта насиља. Насиље се изводи у различитим облицима и сматра се да акт насиља представља начин општења и комуникације између жртве напада и нападача.

Остваривање политичких циљева: Циљ сваког терористичког напада је остваривање одређених политичких циљева промене на власти, останак на власти и томе слично. Најчешће се ради о неусклађености политичких циљева и средстава за њихово остваривање, што значи да се политички циљеви настоје остварити на недозвољен и друштвеним нормама неприхватљив начин. Потребно је напоменути да се тероризмом могу остваривати и одређени криминални циљеви. Међутим, чињеница је да се тероризму придаје много већи значај ако се утврди да он има политичке циљеве.

Преношење одређене поруке, такође јако битан елемент тероризма, јер се сваким терористичким нападом жели пренети одређена порука. Терористи терористичким нападима указују на своје циљеве, а мотивом сврху. Порука терористичких напада је усмерена како на жртву и ширу популацију, тако и на своје истомишљенике. За терористе је јако битно да порука коју желе да пренесу стигне до великог броја људи, па тако имамо феномен да терористичке групе након извршења одређеног терористичког напада, прихватају одговорност за тај терористички напад.

Организованост: Она подразумева постојање терористичких организација као носиоца тероризма, које се оснивају и делују илегално. Терористичке организације су те које планирају организују и припремају терористе за извршење терористичких напада. Такође постоје и терористичке организације које спонзоришу државе, па онда те терористичке организације бране интересе државе спонзора.

Изазивање страха претставља такође један од битних елемената терористичких напада, јер изазивање страха и јесте један од главних циљева терориста, а од тога колики страх ће одређени терористички напад изазвати, зависи успешност терористичких напада.

¹⁶ Трифуновић Д., Стојаковић Г., Врачар М., исто стр. 30

Терористи нападима не желе да изазову страх само код жртве напада, већ и код великог броја људи.¹⁷

Терористичке организације су професионалне организације, криминалне организације, које користе средства насиља у остваривању заједничких циљева. Одликују их строга правила унутрашње хијерархије и милитантне организованости, солидарност и анонимност чланства. Њихова програмска платформа је претежно усмерена на остваривање неког од политичких или идеолошких циљева у чему доминирају анархизам и национални сепаратизам. Присутни су и случајеви када терористичке организације имају класични криминални циљ, као што је остваривање имовинске користи. Као било која организација, терористичке групе развијају организационе структуре које су функционалне за окружење у коме делују. Како терористи морају по дефиницији деловати у непријатељском окружењу, сигурност групе је од примарног значаја. Као резултат тога, организација терористичких група обично је сачињена од ћелија. Свака ћелија је релативно изолована и обавља специфичне функције. Ове функције обухватају обавештајне и контраобавештајне активности, логистичку подршку и криминалне активности. Овај тип организације штити чланове групе. У случају неуспеха или хапшења, ниједан члан групе не може идентификовати више од неколико чланова. Неке групе имају вишефункционалне ћелије које комбинују више вештина у једној организационој целини, док друге креирају ћелије које чине експерти који се састају само за операцију, и то по *ad hoc* принципу (за дату прилику). Даље процедуре су сличне организацији војних формација.

1.3 Развој тероризма

Тероризам као друштвени феномен, се јавља још у најранијој историји човечанства. Неки сматрају да је настао појавом класног друштва, док га други везују за појаву верско-политичких секти на Блиском истоку. Међутим, тероризам своје име добија за време Француске буржоаске револуције.

Тероризам као насиље које појединац користи у свом супротстављању држави, јавља се још у средњовековном периоду. Такво насиље је било карактеристично и за време апсолутних монархија, последње фазе феудализма.¹⁸

За време Француске револуције реч тероризам је имао позитивно значење код људи, јер је коришћен да означи средство којим се успоставља ред у току прелазног анархистичког периода, после устанка 1789. године. Тако, за разлику од тероризма који данас познајемо, у то време су се власти користиле тероризмом како би застрашила контрареволуционаре и сачувала тек успостављену власт. Свако ко би другачије размишљао био би третиран од стране власти као народни непријатељ. Иако се

¹⁷ др Радослав Гађинових исто, стр 53

¹⁸ Професор Симеуновић указује да упркос томе што је реч терор из латинског ушла у француски језик у 14 веку, а у енглеском у 16, да се термин тероризам први пут јавља у периоду око француске буржоаске револуције крајем 18 века, али не да би означила оно што ми данас подразумевамо под овим појмом, већ насиље револуционарне власти, дакле терора.

тадашње схватање тероризма разликовало од данашњег, та два схватања су ипак имала сличности, а то је да по тадашњем схватању, тероризам није био ни насумичан ни неселективан као што се он данас означава, већ је био организован и систематичан. Исто тако као што је случај са данашњим схватањем тероризма, циљ је стварање новог и бољег друштва уместо корумпираног и недемократског.¹⁹

Имамо доста примера кроз историју да су се тероризмом служили многи владари како би дошли на власт или је сачували. Велико ширење тероризма догодило се у 19. Веку, када су се анархисти у Европи, Америци и Русији слиужили терористичким активностима како би сменили тадашњу власт и они заузели њену позицију.

У новијој историји имамо примере Израела, Кипра и Алжира, који су се користили тероризмом како би извојевали независности, а на крају су и успели у томе, што је у многome допринело развоју тероризма и повећању употребе тероризма за постизање својих циљева. Први у томе били су Јевреји, који су живели у Палестини. У то време, Палестина је била Британска колонија. За време другог светског рата положај Јевреја у Европи, која је била под нацистичком влашћу, је био јако лош, такође, истицала је петогодишња усељеничка квота, што је значило забрану даљег насељавања Палестине од стране Јевреја. Исто тако, обнављањем побуне нове врховне команде Иргуна настојала је да себе и организацију стави на чело претходнице активног остварења јеврејских политичких и националних аспирација²⁰. Све је то довело до поновног обнављања терористичке гупе. Бегин преузима вођство на групом и креће у остваривање циљева групе, а то је било стварање државе Израел. Како Бегинова група није имала велики брј људи и наоржања у својим редовима, они се одлучују за примену терористичких напада, али тако што ће се њихови људи стопити у масу и живети као и сви људи у њиховом окружењу, па ће се само у одређеном тренутку појавити извесни напад и након тога нестати и остати на безбедној удаљености од британских власти. Ова група је 1944. године покренула бомбашке нападе у Јерусалиму, Тел Авиву и Хаифи, али најзначајнији и најспектакуларнији напад ове групе био је напад на хотел Краљ Давид²¹, где се налазио Владин секретаријат и Штаб британских војних снага у Палестини. Након овог напада свет је коначно почео да се бави питањем Јевреја у Палестини. Убрзо након тога, Британија се повукла из Палестине, а Јевреји добијају своју државу Израел. Након оваквог успеха Јевреја у Палестини, организације на Кипру и Алжиру су схватиле да је тероризам једини начин да се супротставе колонистима који су били и јачи и бројнији од њих, што је на крају и довело до нових терористичких напада који су помогли Кипру и Алжиру да се ослободе колонијалне власти.

¹⁹ Види шире: Хофман Б., Унутрашњи тероризам, Народна књига алфа, 2000, стр 11.

²⁰ Хофман Б., исто, стр 43.

²¹ Види шире: Хофман Б., исто, стр 44.

Од 1960. г. до данас били смо сведоци безбројних терористичких напада, навешћу само неке:

- Немачка, 1972. г. једанаест израелских спортиста убијено је на Олимпијади у Минхену
- Холандија, 1975. г. отмица воза и једанаесторо нафтних министара отетих у Бечу;
- Либанон, 1983. г. непознате особе возећи камионе с експлозивом извршиле су самоубилачки напад на војне базе америчких маринаца у Бејруту;
- Токио, 1996. г. испуштен је отровни плин сарин у подземну железницу;
- New York, 2001. г. отета су четири путничка авиона од којих су се два залетела у и срушила Торњеве близнакиње, небодере Светског трговачког центра.

Ово су само неки од терористичких напада, од којих би сваки представљао рад за себе ако би узели у разматрање сваки од напада појединачно. Из ових примера можемо видети да су начини терористичких интервенција различити. Ту су терористи самоубице, најчешће бомбаши-самоубице, атентатори и отмичари, или нешто друго.

Терористичке акције можемо поделити у 3 категорије:

- отмице авиона, атентати и постављање бомби;
- терор који спроводе вође над члановима своје организације ради постизања што веће послушности и оданости;
- акције везане уз финансирање терористичког деловања, као што су пљачке банака, изнуђивање и илегална продаја оружја, а у последње време ту се убраја и препродаја људи и компјутерски тероризам.

Када говоримо о тероризму можемо говорити и о државном тероризму, па ћу у даљем излагању покушати да објасним шта је то.

Као што сам већ споменуо, пример Јевреја и њихов успех у стварању државе Израел уз помоћ терористичких активности, иако то на први поглед може да изгледао као државни тероризам, ипак за тај случај не можемо да кажемо да је то државни тероризам из разлога што је ту добијање независне државе био само могући циљ, а не да је она то спроводила, као што је то случај са владама одређених држава у свету.

Државни тероризам представља свако вршење противзаконитих активности против својих и туђих непријатеља. Као пример можемо да наведемо убијање Јевреја, Рома, па и Срба (после 1941.) за време другог светског рата. Такође, имамо пример комунистичке Југославије, где је тадашња власт вршила тероризам над неистомишљеницима, као и Совјетски Савез, где су неистомишљеници завршавали у логорима у Сибиру или су били убијани. За време комунистичког режима коришћени су „Одреди смрти”²², којима су се застрашивали и контролисали политички противници, новинари, студентске групе и други.

²² Елитне јединице обучене за убијање постојале су одувек, а у доба све чешћих ратова оне су сила из сенке која доноси превагу... Иако је већина одреда смрти, било да су финансирани од стране владе или приватно, привукло међународну пажњу током Другог светског рата, а после тога током Хладног рата, они постоје већ вековима. Државе попут Русије, Египта и Бразила користиле су одреде смрти за своје

У новије време можемо видети како се Америка меша у послове других држава и војно интервенише под изговором да покушава да успостави демократију, па на основу тога можемо да поставимо питање да ли је оволики број терористичких напада у свету последњих година одговор на Америчке интервенције у свету. Вероватно да, јер требамо имати у виду и то да је велики број напада у свету усмерен баш према америчким циљевима, када знамо да Америка тренутно за суседе има пријатељске земље и да наводно нема непријатеља у свету. Можда би у будућности Америка требала више да се позабави својим проблемима и да се мање меша у послове земаља које нити су јој суседи, нити ти проблеми имају везе са њом или, ако ништа друго, када би смањила војне интервенције и користила се више дипломатијом, можда би се и број терористичких напада у свету смањио.

2. КЛАСИФИКАЦИЈА ТЕРОРИЗМА

Класификацију тероризма можемо извршити на много начина. Управо због комплексности, димензија и великог броја појавних облика могући је велики број класификација тероризма према разним критеријумима. Према професору Гаћиновићу, тероризам можемо поделити на унутрашњи (у овај облик тероризма спадају идеолошки, верски и политички мотивисан тероризам), спољашњи или међународни (овде спадају међудржавни и транснационални).

Према дефиницији америчког ФБИ, унутрашњи тероризам, се одређује као незаконито коришћење силе насиља, учињеног од стране групе(а) или двоје или више лица, против других особа или имовине у циљу застрашивања или присиле државних органа, грађана или било ког дела друштва у остваривању политичких или социјалних циљева.²³

Спољни или међународни тероризам можемо поделити у две групе, и то: међудржавни и транснационални. Међудржавни тероризам постоји онда када органи једне државе изводе терористичке активности према органима друге државе или више држава, па онда терористичке активности постају средство међународне политике.

Под транснационалним тероризмом проф. Гаћиновић подразумева све оне манифестације тероризма у међународним односима чији су извршиоци недржавни субјекти, појединци и групе. У извођењу ових активности постоји сарадња терориста из више земаља, која произилази из убеђења политичких група које се опредељују за тероризам да им је непријатељ исти, при чему важи правило да су терористичке групе уобичајено обележене универзалном идеологијом, повећаном мобилношћу и комуникационом мрежом, мултинационалним изворима регрутовања и финансирања, као и прекограничним операцијама.²⁴

циљеве, а данас њихове услуге најчешће користе државе са високим нивоом корупције, друштвеног немира и дубоких политичких подела. Њихово постојање добија легитимитет под слоганом "Понекад треба учинити лоше ствари како би спречили да се догоде још горе ствари", а циљ њиховог постојања је једино убити.

²³ др Радослав Гаћиновић, исто, стр 46

²⁴ Трифуновић Д., Стојаковић Г., Врачар М., Тероризам И Вехабизам, удружење Филип Вишњић, Београд, 2011, стр. 30

Према проф. Драгану Симеуновићу најцелисходнија, најпрецизнија и најсвеобухватнија класификација тероризма јесте она која се врши према: главним циљевима, односно програмско-циљној оријентацији; методама и средствима деловања; и према типу актера – субјекта тероризма.²⁵

Уопште, класификацију је могуће извршити само ако се поштује начело претежности и установљавања неког својства као најбитнијег, а не ако се трага за чистим моделима тероризма.

Према средствима тероризам се дели на класични (конвенционални), биохемијски и нуклеарни, а према методима на класични (конвенционални); самоубилачки; сајбер тероризам (употреба интернета у терористичке сврхе) и нарко тероризам.

Класификација тероризма према актерима, тј. субјектима тероризма је најцелисходнија када је извршена према више повезаних критеријума: њиховој бројности, степену организационе повезаности и институционалној димензији. Тако, примењена на савремене и могуће појавне облике тероризма, ова подела изгледа овако: индивидуални тероризам; тероризам организација и илегалних група и на крају, институционални тероризам (државни и сл).

2.1 Идеолошки тероризам

Идеолошки тероризам можемо поделити у две групе, као левичарски (квазиреволуционарни тероризам) И десничарски (фашисоидни).

Левичарски тероризам је свој врхунац доживео седамдесетих година прошлог века а данас га скоро и нема. Зашто кажемо да је то квазиреволуционарни тероризам? Зато што су њихове акције често биле бескорисне и бесперспективне које су они називали напредним како би задовољили себе, те одустајање од оружане борбе (што је доказ нереволуционарности) чак и када су оформљене И делују јаке демократске снаге. Бесперспективност се огледа у неорганизованости потенцијалног одбрамбеног субјекта. Тада се тероризам јавља као последица неспособности власти да управља државом и доведе до промена у друштву. Левичарски терористи сматрају спонтаност битним чиниоцем отпочињања револуције, сматрају да се објективни услови за револуцију не развијају у лошој економској ситуацији у једној држави, већ да сама борба и насиље формирају свест о револуцији код људи. Из свега овога можемо закључити да левичарски тероризам подразумева постојање воље, која се испољава у политичком расположењу за брзом, радикалном, прогресивном, променом свега постојећег, чији се аспекти не задовољавају почетним вербалним сучељавањима, са режимом и другим противницима, већ теже конкретним акцијама.²⁶

²⁵ Исто

²⁶ Гаћиновић Р. исто, стр. 65

Историја је показала да квазиреволуционални тероризам не може бити метод ослободилачке борбе, јер до сада ниједна од терористичких организација овог типа наступајући у име народа није постала његова оружана партија. Имајући ово у виду, можемо закључити да на плану нарушавања интегритета неке државне заједнице, он може бити озбиљан дестабилизујући фактор земље, али и да се њиме никада није дошло до промене и преузимања власти у некој држави која није укључена у ратна дејства. Као један од фактора угрожавања он не може да угрози безбедност државе на генералном плану, али може да јој створи велике проблем, да доведе у опасност многе животе и уништи знатан део материјалних добара. Савремени левичарски тероризам се базира на анархизму²⁷, због процене да се у Западној Европи не може извести револуција по марксистичким обрасцима, јер је крах социјализма то потврдио.

Тероризам и анархизам можемо довести у везу без обзира на то што анархизам садржи три битна елемента: критику постојећег друштва, друштво у којем нећемо имати потребу за влашћу у оном облику у којем је данас схватамо и средства за остваривање тог циља, тј. за прелазак из критикованог у жељено друштво.²⁸

Анархисти су се међусобно разликовали у избору средстава за вођење тероризма. Па је тако и Бакуњин, један од највећих заступника политичког насила, имао тренутке сумње: „крваве револуције су често неизбежне, захваљујући љдској глупости. Ипак оне су увек зло, монструозно зло и велика несреће, не само у односу на жртве, већ и на чистоту и савршенство циља у чије се име покреће.”²⁹

Неке од левичарских терористичких организација биле су:

- СР Немачка- „РАФ”
- Италија- „Црвене бригаде”
- Колумбија-„ФАРЦ”
- Уругвај- „МЛБ”
- Шпанија- „ЕТА”
- Турска-„ТИККО”
- Јерменске терористичке организације- „Тајна армија”, „Трећи октобар” и „Командоси правде”³⁰

Шездесетих и седамдесетих година прошлог века догодила се интернационализација тероризма, томе је допринела ситуација у Европи и Америци. Велики економски напредак који се догодио у то време допринео је томе да се створи одбојност према друштвено економским неједнакостима које преовладјују у модерним индустријализованим капиталистичким државама. Велике разлике између најнижих и

²⁷ Анархизам је идеал најбољег начина живота. Анархија је начин живљења. Анархизам је идеја према којој је влада (држава) сувишна и штетна. Анархија је друштво без владе. Анархисти су особе које вјерују у анархизам и које желе да живе анархију као што су то практицирали наши преци

²⁸ Гађиновић Р. исто, стр. 66

²⁹ Исто, стр. 65

³⁰ Исто, стр. 68

највиших слојева друштва појачавале су се разликама између развијеног и неразвијеног дела света, које су још називале и Земљама трећег света. Радикали су све ово приписивали колонијалној политици великих сила, економској експлоатацији и великом броју интервенција САД у свету под изговором борбе против ширења комунизма у свету. Тако су РАФ и њене сестринске организације покренуле револуционарни дух и антирежимске и ставове који су били против режима, који су типични за левичарске терористе. Ове групе су настала из студентских удружења које су биле део против културе крајем 60-тих година у Западној Немачкој, и било је немогуће одвојити њихову радикалну политику од алтернативног животног стила.³¹ РАФ је извео одмазду за бомбардовање вијетнамске луке Хајфонг, циљ им је био бомбардовање официрске мензе петог корпуса САД у Франкфурту. У том бомбашком нападу погинула је једна особа, а тридесеторо њих је било повређено. Након завршетка вијетнамског рата, немачки терористи су изгубили свој мотив за извођење терористичких напада, па су морали да пронађу нови. Њихов избор пао је на Палестину, која се борила против колонијаних сила, и за добијање своје независне државе. Зашто су се немачки терористи одлучили баш за Палестину? Одговор можемо наћи у Баумановој изјави који каже: „Будући да је с Вијетнамом завршено, морамо да се бавимо Палестином. Она нам је и много ближа, што се посебно види у нафтним пословима и има много више везе с нама и у европским градовима него Вијетнам. Ово би требало да буде нови оквир унутар којег ћемо наставити борбу.”³²

Свему овоме допринело је и то што су ПЛО још 1968. године радо прихватале и обучавале терористе из целог света и тако стварали мрежу међународног тероризма. Па су тако 1969. дочекали и примили на обуку прве делегације Западнонемачких терориста. Након завршетка обуке, били су обучени за вршење терористичких напада, израду бомби и начину ратовања. Али након ове обуке Палестинци су их послали у Немачку како би тамо вршили пропаганду у њихово име. Следеће године друга група немачких терориста, тајно су отишли у Бејрут и одатле у терористичке кампове у Јордану, како би избегли хапшење од стране полиције и како би се обучили као градска герила. Након тога односи између Немаца и Палестинаца су почели да се погоршавају до те мере да су Немци након два месеца били замољени да оду. Након тога они су основали своју терористичку групу РАФ. То је уједно било и први пут у свету да једна терористичка група буде обучавана од стране друге терористичке групе. Касније имамо примере где су комбиновани тимови састављени од немачких и палестинских терориста били умешани у напад на конференцију министара за нафту земаља ОПЕК-а у Бечу 1976. у отмицу француског авиона у лету Ер Франса за Ентебе.³³

Године 1985. РАФ се удружује са француском левичарском терористичком организацијом у нади да ће створити антитерористички фронт западноевропских герилаца, сличан оном који је створио ПЛО и који би укључио италијанске црвене бригаде и белгијске комунистичке ћелије. Али на крају су ови покушаји пропали.

³¹ Хофман Б., исто, стр. 72

³² Исто, стр. 73

³³ Исто, стр. 74

Након хапшења водећих чланова француских и белгијских група овај антиимперијалистички фронт се потпуно распао. Убрзо након тога црвене бригаде су потпуно посустале. Само деценију раније иако су црвене бригаде најављивале четрдесетогодишњу револуционарну бору за италијански народ, то се није десило и идеја је пропала и пре него што је прошла једна генерација. За то време рат је и даље деловао, иако се у Европи дешавала промена изазвана политичким револуцијама који су промениле Совјетски Савез и источну Европу. Када је 1989. године пао берлински зид и дошло до уједињења Немачке, ова група је изгубила своју идеолошку еластичност, као и уточишта са друге стране границе. Све то је довело до тога да се ова група распадне 1992. године, под теретом сопствене исцрпљености и равнодушности оних у поново уједињеној Немачкој, која је требала да представља.

Десничарски тероризам је увек у спрези са неком од конзервативних држава. Одлика црног тероризма је неселективност у одабиру жртава и тежња за што већим разарањима, за разлику од црвеног тероризма чији су циљеви поједине личности, обележавају масовна страдања. 1950. године десничарске терористичке организације оснивају „црну интернационалу“. У пет акција фашистичког тероризма у Италији живот је изгубило 137, а рањено 685 лица:

- трг Фонтана у пољопривредној банци у Милану 1969. године
- трг Лођа у Бреши 1974.
- У возу Италикус 1974. експлодирале су две подметнуте бомбе
- Лаиђи Пјер Паљаји је подметнуо бомбу на железничку станицу у Болоњи 2. Августа 1980.³⁴

Ово су уједно били и напади са највећим бројем жртава терористичких акција „црвених“, које су иуведене у Европи. Сукоби левице и деснице у турском друштву, можемо видети и 1969. године у крвавој недељи у Истанбулу, када је једна ултра десничарска терористичка група напала студенте левичаре, који су демонстрирали против бродова 6. флоте у турским лукама. Од тог тренутка тероризам је у сталном порасту. За време владавине Гулента Едевита у уличним обрачунима погинуло је око 2400 људи. Међутим од 1980. године у Турској, десни тероризам полако уступа место државном терору.³⁵ Неке од десних терористичких организација су:

- Нова снага
- ЕЛП (Португалска ослободилачка армија)
- 6. Команда Адолфа Хитлера
- ААА (Антикомунистичка апостолска алијанса)
- НОЕ (Нови европски покрет)
- Народни социјалистички покрет
- Црни поредак

³⁴ др Гађиновић Р., исто, стр. 76

³⁵ исто, стр. 77

Десне терористичке организације увек теже масовном и неселективном политичком насиљу. Они сматрају да жртвовање великог броја људи треба да послужи њиховом циљу. Они чак верују да у тој маси треба да се нађе неки идеолошки истомишљеник. Десничарске терористичке организације увек подржава неко из државних кругова. У 21. веку дешава се пораст десничарског тероризма, па тако имамо пример 11. септембра 2001. када су насумице нападнути симболи америчке војне политичке и економске моћи од стране терориста.

Република Хрватска је оружаним операцијама Бљесак и Олуја са своје територије протерала целокупно српско ставништво са својих вековних огњишта. У овим акцијама са територије Хрватске нестало је 2113 лица, а 330123 протерано. Др Жарко Пуховски је изјавио да се удео већинског хрватског становништва у периоду (1999-2001) године, повећао са 78 на 93,5%. Повећање у тако кратком временском периоду може се само објаснити етничким чишћењем ставновништва, што потврђује и чињеница да је пре грађанског рата у републици Хрватској живело 20% Срба, а по завршетку овог рата једва 3,75%, што показује да је извршено етничко чишћење, где је убијено 10000 неселективно одабраних српских цивила, што одговара фашисоидном државном тероризму.³⁶

Из свега овога можемо закључити да крајем 20. и почетком 21. века јача десничарски или фашисоидни тероризам. Наведени примери још показују да ови терористи својим акцијама теже великом броју жртава.

2.2 *Етносепаратистички тероризам*

Етнонационалистички сепаратистички тероризам можемо видети још у Отоманском и Хабзбуршком царству, које су претходиле Првом светском рату, овај феномен постаје глобалан тек после 1945. године. Два догађаја која су се догодила за време Другог светског рата подстакле су његов развој. Пад Сингапура и проглашење Атланске повеље за послератну, антиколонијалну борбу, нису могле бити предвидиве. Оба ова догађаја су извршила снажан утицај на националистичке покрете, показујући на овај начин рањивост моћних империја и лицемерство ратних обећања и подршке самоопредељења. Након пада Сингапура од стране јапанских снага, Јапан осваја и холандску источну Индонезију и Бурму. Након ових догађаја дошло је до краја владавине Британског, Француског, Холандског и Америчког колонијалног царства. Након ових догађаја, становништво које је живело на овим просторима, иако је сматрало да су њихови британски владари непобедиви, схватили су да то није тако и ту видели своју шансу. Иако су пре ових догађаја велике силе уверавале остале земље како становници њихових колонија нису у стању да се сами брину о себи и да организују власт, то се испоставило као нетачно, јер су након ослобођења од колонијалних сила они сами организовали своју власт, чак су у неким деловима они владали над Европљанима, који су чак имали ограничено кретање, а неки били и

³⁶ исто, стр. 81

подвргнути робским пословима и физичком раду. Зато су сви народи који су живели на овим просторима били одлучни да никад више не дође до поробљавања од стране Европљана и империјалних сила. Доморадчки народи на Блиском истоку као и у Африци, Индији, Средоземљу и северној Африци негативно су гледали на могућност предратног колонијалног стања. За време другог светског рата, 1941. године, пре него што је САД ушла у рат, Рузвелт тадашњи председник, састао се са британским премијером Черчилом, како би се договорили о послератним циљевима ове две земље. Овом приликом склопљена је Атланска повеља која се састојала из осам тачака.

У првој тачки повеље стоји да ни једна од ове две земље не тражи никакво богаћење, било територијално или на други начин, захваљујући рату. Друга и трећа тачка ће представљати могући извор сукоба између великих сила. Друга тачка каже да ни Британија ни САД, не желе да виде територијалне промене које нису у складу са слободном и израженом вољом, док у тачки три стоји да се обе земље залажу за поштовање права свих народа да одаберу облик владавине под којим ће живети. Касније ове тачке ући ће у Декларацију Уједињених нација, које су 1. јануара 1941. године саставиле Британија и САД, а које су касније потписале све остале владе које су биле у рату са Немачком, на тај начин обавезујући се да поштују обећања у неким случајевима у којима нису намеравали да их поштују. Након овога Черчил је схватио да је грешка учињена и покушао да то исправи тако што је тврдио да се ту мислило само на европске земље, а не и на Азију, Африку, а нарочито не на Индију и Палестину, али повеља није била промењена и сви наредни покушаји да се повеља редефинише, није наилазила на разумевање.³⁷

Убрзо након савезничког искрцавања и ослобођења северне Африке, једна делегација Алжираца затражила је пријем код француског команданта. Они су од њега затражили да им призна права и слободе из Атланске повеље, на шта су добили одговор да Француска жели војнике и да је реформе не интересују. Након тога Алжирци обезбеђују добровољце, очекујући да за узврат добију права и слободе прокламоване Атлантском повељом. Али као и претходног пута Французи нису испунили своје обећање и изневерили су Алжирце. Будући вођа антибританске гериле на Кипру генерал Георгиос Гривас 1947. године био је разочаран сталним врдањем у вези са британским ратним обећањима самоопредељења, он је говорио да све више сматра да ће само револуцијом ослободити моју домовину.³⁸ Такође су и Алжирци долазили до таквог закључка, после пораза Француза код Дијен Бијен Фуа 1954. године, срамним Француским повлачењем из Индокине Алжирци су били додатно обесхрабрани. У међувремену у Палестини водила се побуна против британске власти које су водиле две терористичке организације. Једна од тих терористичких организација била је терористичка организација Иргун, која је касније постала узор свим осталим терористичким организацијама антиколонијалне и постколонијалне ере широм света.

³⁷ Хофман Б., исто, стр. 41

³⁸ исто, стр. 42

Терористичка организација Иргун

Године 1937. организација Иргун почиње нападе на Арапе. Ова група 1939. године проширује своје операције на британске циљеве због владиног Белог документа који је ограничавао досељавање јеврејског народа у Палестини и на тај начин затварајући један од путева којим су Јевреји бежали од Хитлера и његове војске. Али пошто је Британија била у рату са Немачком, Иргун одлучује да прогласи примирје и суспендује све антибританске операције за време трајања рата. Након ове суспензије ова организација се практично распала, а томе је допринела и смрт њеног вође Владимира Јаботинског, августа 1940. године и нешто касније војног команданта Давид Разијела, па је тако Бегин 1942. године организовао састанке са преживелим командантима Иргуна како би расправљали о будућности ове групе. Они су сматрали да морају да обнове деловање Иргуна јер се рат против Немачке ближио крају и победа је била све ближа Савезницима. Четири главна разлога допринели су оваквој одлуци. Први разлог био је ужасан положај Јевреја у тадашњој нацистичкој Немачкој, други разлог је био истек петогодишње усељеничке квоте који је означавао крај јеврејском насељавању Палестине, трећи разлог је био процена вође Иргуна који је стајао иза примирја која је објавила ова организација неколико година пре да би наношењем штете Британији помогли Немачкој није више одрживо јер је ток рата практично означио победу савезника, четврти разлог био је да су команданти врховне команде Иргуна желели да себе и организацију ставе на чело остварења јеврејских политичких и националних аспирација.³⁹ Бегин је првог децембра 1943 године формално преузео власт над овом организацијом. Тада је ова организација имала јако мали број људи што је значило да немају неке шансе за наношење пораза Британској војсци која је била далеко бројнија. Њихова тактика је била да се у одређеном тренутку када је то најпогодније за њих мали број људи појави на одређеном месту и коришћењем терористичке тактике нанесе штету становништву на тој територији након тога би се та група повлачила на безбедној удаљености од власти. То значи да тактика Иргуна није била војничка победа Британске армије него коришћење терористичког насиља како би подривали углед власти и њене контроле над Палестином ударањем по симболима Британске владавине. Тако Иргун у фебруару 1944. године извео бомбашке нападе на три велика палестинска града и то Јерусалим, Тел Авив и Хаифа. Следећи напад био на регистратуре у којима је настао *Бели документ*, али сигурно један од најспектакуларнијих напада била је напад на хотел Краљ Давид у Јерусалиму 1946. године. На другом спрату овог хотела био је смештен владин секретаријат и Штаб Британских војних снага у Палестини и Трансјорданији, што показује да циљ напада нису биле насумична изабране особе које су боравиле у овом хотелу већ владине и војне канцеларије које су тамо биле смештене. Иако су они тврдили да нису желели да изазову крвопролиће овим нападом и да су чак пре напада упозоравали да треба евакуисати овај хотел, то их не ослобађа одговорности за овај напад у којим је убијена 91 особа и повређено 45 лица. Ово је уједно и један од најсмртоноснијих терористичких напада 20 века.

³⁹ исто, стр. 43

Иако је ово био најсмртоноснији терористички напад, иако је изазвао велики број жртава тај напад је постигао свој циљ. Привукао је пажњу целог света на борбу ове групе и погоршање целе ситуације у Палестини. Због свих ових околности Влада је одлучила да уведе полицијски час, блокира путеве, организује претраживање терена, а такође једно време прогласи и ратно стање. Бегин је сматрао да ће неуспех ових мера проузроковати даље наглашавање слабости Владе. На овај начин успевши да натерају Британију на овако жестоке репресивне мере против народа терористи су настојали да поразе Британију, али не војнички да је поразе већ је само требало да избегну сопствени пораз. То се на крају испоставило као добра замисао јер су масовна претраживања терена и увођења ратног стања доносили само пролазну корист а цена је била отуђења народа од власти. Уместо конвенционалне војне стратегије Бегин и његови официри су користили операције чији је циљ био мање убијање а више прљање угледа власти, деморалисање њене снаге безбедности и подривање британске одлучности да остане у Палестини.⁴⁰ Напади које су ове организације изводиле нису морали бити успешни чак и неуспели напади представљали су ударац за углед британске власти и сваки наредни напад је све више подривао тај углед. Иргун је настојао да изазове сажаљење и подршку моћних савезника као што је Јеврејска заједница у САД и њени изабраници у конгресу у Белој кући такође представници младе организације Уједињених нација који могу да изврше притисак на Британију у циљу гарантовања јеврејске државности. Бегин је сматрао да је њихова борба постала центар светског интересовања па је тако изјавио следеће:

„ Ни једна друга партизанска борба није била толико пропраћена у светској штампи као наша. Извештај о нашим операцијама, под вриштећим насловима пунили су насловне стране новине свуда у свету нарочито у САД. Интересовање новина је мера за интересовање јавности. Та јавност и не само Јевреји него и нејевреји очито се интересовала за ударце које смо наносили у земљи Израелу.“⁴¹

До 1947. године Иргун је остварио своје циљеве јер сваки терористички напад само је показивао да Влада није способна да се одбрани од терориста, а камоли да их порази. Бомбашки напад на хотел Краља Давида и вешања два наредника од стране Иргуна 1947. године у знак освете на Владино погубљење тројице осуђених терориста Иргуна још су више изазвали незадовољство јавног мњења Британије који су већ били незадовољни наставком губтком људских живота и након Другог светског рата. Иако је до тада британско становништво гледало на Палестинце као на непријатности у Ирској, као на неки проблем који се дешава далеко од њих, то се променило када су се у јавност појавиле фотографије свирепог убиства два британска генерала. Иако су у британској јавности свакодневно извештавали о смрти британских војника у Палестини овај догађај је оставио дубок траг на психу нације и сви коментари о овом догађају разликовали су се од свих претходних коментара на неке претходне терористичке нападе. Ово убиство за британску јавност је представљала безизлазну ситуацију у Палестини и бесмисао даљег остајања тамо. Након свих ових догађаја

⁴⁰ исто, стр. 46

⁴¹ исто, стр. 47

захваљујући успеху Иргуна Бегина је добио прилику да два пута говори на комитету⁴² и да тамо објасни циљеве, побуде и визије јеврејске државе у Палестини, онако како је види група. Одлука комитета била је да се британска власт повуче из Палестине и да се Палестини гарантује независност. У септембру Британија објављује да више није одговорна за управљање Палестином и да ће са цивилни и војни кадар евакуисати чим то буде изводљиво.

Разлози који су донели до овакве одлуке Владе били су непомирљиви односи између палестинских Арапа и палестинских Јевреја, друго због великог војног ангажовања у Палестини финансијски извори били су доста исцрпљени, треће притисак од стране међународног јавног мњења и последњи разлог је био тај што је убијање два британска официра изазвало велико незадовољство код британског становништва. Све ово је довело до тога да се 15. маја 1948. године формално заврши владавина Британије над Палестином и прогласи оснивање државе Израел тог истог дана Бегин је објавио: „ После више година подземног рата, после година прогона и патње. Хебрејски устанак (1944-1948) крунисан је успехом. Робовласничка владавина Британије у нашој земљи потучена је, искорењена је, распала се. Држава Израел је васкрсла, а васкрсла је само тако преко крви, ватре, јаке руке и моћног оружја, с патњом и жртвама.“⁴³

Алжир и Кипар

Након устанка Иргуна и успеха у покретању терористичких напада и остваривања својих циљева почела су да се појављују и друге терористичке организације које су по узору на њих желеле да остваре своје политичке циљеве да изазову сажаљење у свету и скрену пажње на њихове проблеме. Једна од тих организација била је Еок (Национална организација кипарских бораца) чији је вођа био Гиоргиос Гривас. Еок се у борби за остварење свог циља обраћао Уједињеним нацијама он их је позивао на вршење своје дужности сматрајући да Кипар треба да се ослободи од Британског утицаја тражећи на тај начин помоћ од њих и стално их подсећао да су се за ту слободу борили у Другом светском рату. Током целе борбе за ослобођење Кипра, Гривас се борио да информације о њиховој борби стигну до шире јавности ван границе Кипра повучени палестинским сценаријом и успехом Иргуна.

Гривас је сматрао да неки од представника Уједињених нација ни не знају зашто се они боре па је тако Гривас формулисао Генерални припремни план 1953. Године, где он дефинише њихове циљеве: побуђивања међународног јавног мњења јуначким подвизима и саможртвовањем које ће скренути пажњу на Кипар све док не постигнемо циљ.⁴⁴ Гривас као и Бегин у својим борбама није имао за циљ директну војну победу над Британском војском која је била далеко надмоћнија и бројнија већ да у одрђеном тренутку његова група изврши терористичке нападе и тако скрене пажњу света на њихову борбу и на захтеве кипарских Грка за уједињење са Грчком. План Гриваса је

⁴² Овај комитет основала је Генерална Скупштина Уједињених нација како би обавили истраживање у вези будућности Палестине.

⁴³ исто, стр. 50

⁴⁴ Исто, стр. 51

био да своје снаге распореди у граду где би организовали појединачне терористичке групе од максимално 8–10 људи. Они су требали да онемогуће дејство што већих броја британских група на статичним стражарским местима и тако омогуће Еок-у да успостави контролу на остатку острва. Они су желели да на острву успоставе такво стање какво је на фронту што би непријатељу онемогућило да се осећа безбедно. Ова стратегија довела је до смањења броја непријатељских снага чему је посебно допринело то што су се они користили изненађењем и на тај начин противник никад није знао када може бити нападнут. Ова тактика ЕОК-а испоставила се као јако добра јер је само пет месеци од проглашење устанка она успела да постигне свој циљ, а то је разматрање кипарских Грка у Уједињеним нацијама. До тог тренутка Генерална скупштина подржавала је британске аргументе да је ситуација на Кипру унутрашњи проблем и да то није у домену ове организације. Сада је Кипар стављена на дневни ред Уједињених нација.

До краја 1955. године острво се нашло у хаосу. У просеку су недељно убијена два британска војника. Британске снаге безбедности биле су уздрмане честим нападима ЕОК-а и нису биле у стању да предузму озбиљну офанзивну операцију. Гривас поучен искуством Иргуна сматрао је да ће Британци и овог пута реаговати претерано агресивно што ће их опет довести до пораза, што се на крају и десило. Свака интервенција британских снага доводила је до тога да народ све више прелази на страну ЕОК-а. Иако је британска војска била далеко надмоћнија и већа иако је бројила чак 40.000 људи ни то није било довољно да се супротстави бројчано знатно мањем ЕОК-у који је имао око 400 активних припадника и око 750 помоћних. Током целе своје борбе, Гривас је своју борбу кординисао са дипломатским напорима епископа Макариоса III. Он је био политички вођа кипарских Грка. Њихов заједнички циљ је био уједињење са Грчком па су се они поводом тога састали 1950. године и сачинили план устанка. Макариос нешто касније прихвата предлог о стварању независне републике Кипар под притиском Грка и Британије и дозвољава да задржи две стратешке базе на острву. Иако се Гривас противио овој одлуци Макариос је страховао да ће Турска силом поделити острво. До уједињења са Грчком није дошло али се британска власт након овога завршава на Кипру, а Кипар добија независност.

С друге стране у Алжиру 1954. године појављује се терористичка организација под називом ФЛН (Фронт за национално ослобођење) ова терористичка организација се такође борила да се за њихов проблем чује ван граница Алжира. Након две године од почетка устанка борба ФЛН-а није имала великог успеха, пошто је ова организација имала стратегију устанка у сеоским насиљима то је довело до тога да снаге безбедности полако крену да напредују. Након овога Алжирци одлучују да нападе усредсреде на главни град Алжира и тако изврше притисак на Француску обраћањем међународној јавности. На ову стратегију ФЛН-а Рамндан Абан, он је говорио следеће „Да ли је за нашу ствар боље да убијемо десет непријатеља у некој осушеној јарузи о

којој нико неће причати или да убијемо једног човека у Алжиру што ће америчка штампа пренети већ следећег дана?”⁴⁵

Из овог можемо видети да су њихови циљеви били да информације о њиховој борби стигну до шире јавности јер иако би велики број страдалих људи можда нанео већи ударац француској војсци у неком ненасељеном месту то не би допрело до шире јавности ван граница Алжира. Иако су Французи могли бити поучени британским сценаријом да велика репресивна акција против терориста не иде у корист њима, они су поступили баш као и снаге безбедности Британије па су два борца ФЛН-а осудили на смрт. Након тога ФЛН најављује да ће за сваког убијеног члана ФЛН-а они убити на стотине Француза. До тада је ова организација вршила нападе само на неживе симболе француске влада на владине зграде и канцеларије на касарне и полицијске станице али то се након овог догађаја променило па је тако за само три дана убијено 49 француских цивила. Такође ФЛН одпочиње бомбашке нападе. Ове нападе извршаваће жене, које би се далеко мање сумњало него што би то случај био са мушкарцима. Девојке би ушле у ресторан који је био пун студената, породица и путника који су ту пролазили, њихов задатак био би да у таквом ресторану поставе бомбу и након тога је активирају. У оваквим нападима убијене су три и повређено је десетак особа, укључујући и неколико деце, а код десетак особа извршаване су ампутације руку или ногу. Абан је сматрао да не постоји разлика између девојака које постављају бомбе у ресторанима и француског pilota који баца бомбе на села у Алжиру. У терористичком нападу 28. децембра 1956. године убијен је градоначелник Алжира. То је довело до тога да генерални гувернер позове армију и преузме потпуну одговорност за одржавање реда у граду. ФЛН објављује штрајк 28. јануара, овај датум је изабран како би се поклопио са отварањем Генералне скупштине Уједињених нација и тако скрене пажњу међународне јавности на стање у Алжиру. То се још једном показало као исправна одлука јер су се нереди проширили на градске улице спортске стадионе и друга места на којима је било доста људи, све је ово допринело да за две недеље буде убијено 15 а рањено 105 особа. Снаге безбедности Француске одлучили су да крену у борбу против вођа терористичких организација а не против актера. Снаге безбедности Француске користиле су се великим мучењем свих оних који су припадали терористичким организацијама чак само и за оне које се сматрало да припадају терористичким организацијама и тако долазили до информација о вођама терористичке организације. То се још једном показало као лоше решење зато што је то опет окренуло становништво Алжира против француског режима и довело до тога да се редови ФЛН-а нагло попуњавају, чак се и јавна мњења Француске жестоко противило даљим интервенцијама француских снага у Алжиру. Француске снаге нису одустајале од ових репресивних мера и на крају су и добили битку против терориста. ФЛН је тада схватио да они немају снаге да победе Француске снаге па су одлучили да своје снаге пребаце у Тунис и одлучили се за ону борбу коју је користио Иргун у Палестини. Одлучили су се за коришћење тактике „удари и бежи” и на тај начин скрену пажњу на ситуацију у Алжиру. Још једном се то показало као исправно решење јер су они током целе борбе успели да натерају

⁴⁵ исто, стр. 51

Француску да се користе великим репресивним мерама и на тај начин покаже свету шта се заправо дешава у Алжиру, што је на крају резултовао потпуној пропасти француске власти у Алжиру.

2.3 Религијски тероризам

Под појмом религијски тероризам сматрамо сваку врсту насиља која је верски мотивисана. Први пут се ова врста терориза појављује од 66. до 73. године нове ере. Сада се јавља јеврејска секта „Зелок”. Зелоки су спроводили кампању убиства помоћу сике, сика је представљала примитивни нож којим су Зелоки убијали римске легионаре и јеврејске грађане, тако што би се појављивали на местима где се окупља велики број људи и онда излазили из масе и сиком резали гркљане римских легионара и јеврејских грађана који су били окривљени од стране групе за издају или отпадништво или за обоје. Иако у то време није постојала телевизија ови насилни акти Зелока имали су за циљ психолошко дејство који је био битнији од непосредне жртве или жртве терористичког напада преносећи на тај начин поруку широј друштвеној нацији. Такође Зелоки су користили неку врсту хемијског терориза тако што су тровали бунаре које су користили Римљани.⁴⁶ Такође имамо случај хинду секте „Тхуг” ова секта је деловала између 7. и 9. века. Чланови ове секте су убијали људе и ритуално их приносили хинду богињи Кали. Жртве су биле насумично и то су најчешће били невини људи.

Верски тероризам се најчешће везује за ислам иако то није случај јер постоје верски мотивисане организације које припадају другим вероисповестима. Године 1980. постојале су само две верске терористичке организације и обе су припадале и обе су припадале исламској вероисповести. То су биле „Ал-даџа” и „Комитет за очување исламске револуције у Ирану”. Нешто касније број верских терористичких организација се повећао на једанаест.⁴⁷ Почетком 21. века мења се састав верских терористичких организација сада имају хетерогенији састав. Верски терористички покрети удружују се са националистичким групама што представља много већу опасност од традиционалног тероризма то јест од званичних терористичких организација. У религијском смислу ствара се култ мртвих који се проглашавају уа свеце што најчешће можемо видети у исламу. Повећање религиозности доводи до појаве верских фанатика који се окрећу традиционалном верском учењу и који се боре против свих оних који другачије тумаче веру и „који су скренули са Божијег пута”. Пример за то су Асасини (убица, атентатор) они су били део шиитске муслиманске секте Исмали, који су се борили против хришћанских крсташа који су покушавали да заузму Сирију и Иран. Асасин значи „гутач хашиша”, они су пре кретања у терористичку акцију гутали хашиш и тако опуштали своје тело. Религијски тероризам води се максимумом: умрети за идеју. Они сматрају да убијањем људи они извршавају свој задатак и да убијају невернике они на бруталан начин убијају недужне људе или

⁴⁶ исто, стр. 79.

⁴⁷ Гађиновић Р., стр. 99

своје верске неистомишљенике. Верски терористи одлучују да свој живот дају за идеју, сматрајући да убијање стотине недужних људи којим они извршавају свој задатак који ће бити награђен након њихове смрти. Саудијска Арабија је једна од највећих покретачких снага исламског фундаментализма. Она поседује велики број добротворних организација којима се финансирају терористичке организације једна од најпознатијих терористичких организација Саудијске Арабије јесте Ал каида. Преко организација као што је светска муслиманска лига и њен члан организација за међународну исламску помоћ, Саудијци су уложили велику количину долара за ширење вехаизма. Средином 20. века светска муслиманска лига је имала тридесет пословница широм света док је организација за међународну исламску помоћ имала канцеларија у деведесет земаља.⁴⁸ Када говоримо о религиозном тероризму можемо закључити да терористи злоупотребљавају религију како би остварили политичке циљеве за верског терористу акт насиља представља свету тајну или Божју дужност, они сматрају да насиље врше у Божје име и да је то насиље Божија воља. Ови терористи делују без политичких моралних и других ограничења који се могу јавити код других терориста. Они сматрају да је за постизање њиховог циља масовно насиље. Крајем 20. и почетком 21. века неселективни напади оваквих терористичких организација донели су велики број жртава. Све више религиозни тероризам делује и као политички покрет за остваривање глобалних циљева: претварање грађанских у исламске државе уједињење ислама и исламских држава и радикално ширење ислама у верским и политичким погледима.⁴⁹ Они убијају велики број људи сматрајући да на тај начин преваспитавају људе и сматрају да ће свет након њиховог преваспитавања и жртвовања бити боље и праведније место за живот. Они сматрају да жртвовањем свог живота за идеју и да њиховом смрћу нестаје материја док душа чува идеје које нико не може уништити и за њих смрт представља тренутак новог рођења.

Исламске групе најчешће имају подршку Ирана. Ове групе које су поцане од стране Ирана шире фундаменталистичко тумачење исламских закона. Иранска револуција за муслимане широм света представља пример који подстиче муслимане да се врате фундаменталном учењу и да се одупру америчког утицаја на Блиском истоку. Према овом ставу шиитски ислам представља вишевековну мањину унутар ислама која је прогањана због свог отковрња. Они сматрају да се усвајањем исламског закона олакшава долазак пророка Мухамеда на земљу. Пошто је Иран једина држава у свету која ствара праву исламску државу он мора да буде заступник свих угњетених муслимана широм света. Насиље и принуда по њиховом схватању представљају нужно средство за остваривање Божијег циља. Године 1996. Фадалах је превдао исламски тероризам под изговором да је реч о самоодбрани, он каже: "Ми не правдамо насиље цихад је у исламу одбрамбени покрет против оних који намећу наслеђе"⁵⁰. Имамо случаје где и ако је самоубиство забрањено по исламском закону муслимански духовници дају подршку и благослов. Па тако имамо пример где су након напада на америчке маринце и штаб француских падобранаца одобрени од стране Хусеин

⁴⁸ Исто, стр. 102

⁴⁹ Исто, стр. 105

⁵⁰ Хофман Б, стр. 88

Мусавиа где он овај чин назива јунаштвом који се налази под заштитом Свевишњег и анђела.

Исламски покрет отпора Хамас води борбу против Израела сматрајући да треба свеопштим ратом уништити Израел, јер ће како они кажу Израел постојати све док га ислам не уништи. У нападима од стране Хамаса између 1994. и 1997. убијено је 150 лица у 14 самоубилачких напада. Један од водећих муслиманских активиста ове нападе је правдао на следећи начин: „Ми немамо авионе или пројектиле, немамо чак ни артиљерију којом би се супроставили злу. Најефикаснији инструмент за наношење штете са најмање губитка јесте ова врста операција. Ово је легитимна техника која се заснива на мучеништву. Таквом акцијом мученик стиче право да уђе у рај и да се ослободи од свих мука и патњи овог света”.⁵¹ Из овога можемо видети како се терористи одлучују за ову врсту напада из разлога што немају нивое ни економске моћи да војно поразе свог непријатеља. Они рај описују као место пуно река, млека и вина језера меда и услуга 72 девице, где ће они видети лице алаха и где ће им се касније придружити 70 изабраних рођака.

Јеврејски тероризам

Као што сам већ рекао иако се тероризам често погрешно поистовећује са исламом у реалности није случај, па тако имамо примера да се терористичке групе јављају и у другим вероисповестима. Као један од примера за то можемо узети јеврејски тероризам. Овај терористички покрет појавио се у Израелу осамдесетих година прошлог века. Човек који је створио и покренуо ову терористичку групу био је рабин Меира Кахан. Он је ширио мржњу према арапима и уздизао врлине јеврејске ратоборности и агресивности. Он је сматрао да су Јевреји увек у борби против антисемитског света и подстрекачима мржње односно САД-а а такође и против Арапа унутар и околу Израела. Кахан се 1971. са породицом сели у Израел и тамо пропагира посвећеност Палестинском проблему. Он је сматрао да је владина политика лоша и како су они превише благи у сузбијању палестинског тероризма. Он 1980. позива израелску владу да оснује једнослужбену јеврејску терористичку групу чији би задатак био да убија Арапе и да их прогони из Израела. Године 1983. Арапи убијају једног ученика јеврејске верске школе, група Гуш Емуним (блок верних) која је била следбеник Каханових идеја покренула је акцију. Њихова идеја је била напад на исламски колеџ у Хеброну који се налазио на западној обали која је била под израелском окупацијом и то у оно време када су могли да нанесу највећу могућу штету и велики број жртава. Припадници ове групе су затражили благослов од свог рабина. Након добијања благослова они крећу акцију и за време подневног одмора они убијају тројицу и рањавају тридесет тројицу студената који су у том тренутку излазили из школе.

⁵¹ Исто, стр. 89

Након ове успешне акције они опет траже благослов рабина али овог пута се одлучују за постављање бомбе у арапским аутобусима и то у време када су аутобуси пуни и када на путевима неће бити Јевреја јер у то време почиње јеврејски садт (празник починка). То се на крају није десило јер су припадници ове трупе били избачени пре почетка акције, након овог хапшења полиција сазнаје да је ова група планирала да дигне у ваздух Јерусалимску палату на стени, треће најсетије светилиште ислама.⁵² Они су овом акцијом желели како су они сматрали да олакшају васкрсење јеврејског трећег храма и омогуће долазак Месије. Они својим акцијама желе да потпуно униште арапског непријатеља Израела и створе на земљи ново Израелско царство где би владао јеврејски краљ по Божанском праву и који би био одговоран врховном суду. Године 1994. на светом месту које је заједничко јудаизму и исламу Барух Голдштајн који је такође био Каханов ученик ушао је у цамију и кренуо да пуца на муслиманске вернике који су се окупили за молитву. Он је одлучио да овај напад изведе у време јеврејског празника Курима и средином светог исламског месеца рамадана. Одлучио се баш за то време зато што је знао да ће цамија бити пуна. Приликом овог напада убио је 29 и ранио 150 људи након чега су га верници претукли на смрт. Његов гроб је након овог постао свето место које данас чувају верски националности који такође деле мржњу према израелској влади и који мировне споразуме сматрају богохулним планом за предају Палестинцима библијску земљу од Бога дату Јеврејском народу.

Амерички хришћански бели господари

Након постављања бомбе, 1995. године, у савезној пословној згради Алфред П. Муреј, у Оклахома ситију, у свету се прочуло за покрет хришћанских белих господара, који је постојао много пре ове трагедије. Тимоти Меквеј, ветеран војске САД, био је осуђен за извршење овог напада, да би два месеца касније над њим била извршена смртна казна. Он је овај напад извео уз помоћ пријатеља Терија Л. Николса.⁵³ Тимоти Меквеј и његови саучесници у овим нападима сматрали су да влада САД жели да прогласи незаконитом свако држање ватреног оружја у приватан посед, па су тако фрустрирани овом идејом одлучили да крену у борбу против тога. Поред ових, било је и других побуна, па тако имамо и заговорнике грађанске милиције које су се позивале на амерички устав, који дозвољава постојање грађанске милиције и даје право на ношење оружја. Ова група испољава исте особине као и покрет америчких хришћанских патриота. Тих година се у САД појављује више група грађанске милиције, које су повезане са паравојним групама хришћанских патриота, који су се залагали за герилску обуку и отварање побуне. Милиција се показала као добар начин за привлачење људи и ови покрети су се противили супротстављању контроли наоружања, чак су се бавили и разним фанатичним теоријама завере, сматрајући да Клинтонина администрација жели да присвоји целокупно ватрено оружје америчких грађана. Мичигенска милиција која је бројала 12 000 припадника са којим су Меквеј и Николас били повезани, сматрала је да је САД већ почела контролу живота сваког Американца. Један од оснивача ове групе био је Реј Сатвел, сматрао је да ако узвратите влади или им се супротставите, они

⁵² Исто, стр. 93

⁵³ Исто, стр. 95

ће одмах доћи да вас преиспитају. Такође је сматрао да они треба да бране своју слободу и говорио је да ће врло брзо сваки метак постати веома вредан. Па је на основу свега овога он припремао његову групу за герилски рат, како би били спремни да се одупру намерама владе, који је подразумевао размештај снага Уједињених нација, наоружаних одбаченим совјетским наоружањем и војном опремом. Иако они нису имали никаквих верских објашњења, једноставно су само желели да покрену побуну. Иако је било много различитих организација које су заговарале овакве ставове, све њих можемо поделити у само две групе. С једне стране постоји причајућа милиција, где припада већина присталица ових идеја. Припадници ове групе супротстављају се регулативи о забрани држања ватреног оружја и они се не опредељују за отворено насиље. С друге стране имамо марширајућу милицију који се опредељују за насилничке активности и које укључују бунтовничке револуционарне и расистичке активности, којима припадају и америчке хришћанске патриоте. Овај покрет верује у инвазију Уједињених нација и преузимање САД, па тако одлучују да предузму акције како би спречили то. Након постављања бомбе у Оклахоми, истиче се још једна марширајућа милиција, а то је милиција Монтане. Ова група такође сматра да револуција мора да се покрене, како би се спречила контрола наоружања народа. И ова група учи своје чланове герилском ратовању и другим неконвенционалним тактикама, како би били спремни за напад савезне владе, такође ова група производи приручнике који објашњавају како се израђују бомбе и припрема слушаоце за наступајућу апокалипсу. На југу, са главним центром у Тексасу, појављује се Тексашка усташка милиција и милиција позната као Република Тексас, која води кампању такозваног „папирног тероризма”, покушавајући да затрпају државне судове лажним захтевима за земљиштем и неисправним чековима, тврдећи да су САД нелегално анектирале Тексас 1845. и да зато не могу да имају јурисдицију над овом државом.⁵⁴ Насилне амбиције ових покрета откриле су савезне власти након подметања бомбе у Оклахома Ситију. Тако је 1996. године ухапшено 12 припадника групе „милиције Гуја”, од којих је код неких пронађено нелегално поседовање експлозива и оружја и који су касније оптужени за изазивање грађанских нереда. Ова група је планирала да дигне у ваздух седам савезних пословних зграда у Фениксу. У том тренутку је била у току стварања залиха амонијум-нитрата, онаквог какав је био коришћен у нападу на зграду у Оклахома Ситију. Када су били ухапшени, код ове групе је пронађено девет килограма овог вештачког ђубрива. Неколико месеци касније ухапшена су тројица чланова слободне милиције за републику Џорџија. Они су касније осуђени за вођење рата против владе и откривено је да су планирали атентанте на више функционере, као и напад на предстојеће олимпијске игре у Атланти. Такође је 1995. године ухапшено седам припадника планинске милиције западне Вирџиније и оптужени су за дизање у ваздух компјутерског центра ФБИ. Припадници свих ових терористичких група нису били професионални терористи, али су себе сматрали малим људима, обичним грађанима и патриотама који су били спремни у сваком тренутку да бране своја права као наследници традиције америчке револуције. То можемо видети и у Меквејевим речима који каже „сваки способан мушкарац, сваки патриота, одговоран је за одбрану

⁵⁴ Исто, стр. 98

совје слободе, баш као и мали људи револуције”.⁵⁵ Постојање оваких милиција појављује се седамдесетих година као покрет „Поссе цомитатус”. Ове групе одбацују сваки облик власти изнад покрајинске и супротстављају се порезима на приход, постојању савезних резерви и надлежности савезног судства над локалним судствима. Ове групе су најагресивније у средњем западу и крајњем северу, где припадници ових група нападају локалне државне и савезне службенике, који покушавају да уруче позиве под претњом казне или да на неки други начин примењују закон. Као пример можемо навести покушај уручења позива под претњом казне Гордону Калу, који се завршио сукобом између радикалних десничара и власти. У овом сукобу Кал убија двојцу шерифа, а након тога је и сам убијен. У децембру месецу 1986. године ухапшена су шесторица припадника патриота Аризоне, који су планирали подметање бомбе у згради управе прихода. Циљеви и побуде ових екстремистичких група обухватају бунтовничка и антифедерална убеђења која су појачана верском мржњом и расном нетрпељивошћу. У многим полицијским приручницима и литературама ових група можемо видети наводе из светог писма, којима ови припадници покушавају да оправдају своје насилничке активности и позив на оружје, користећи божју службу. Све ове групе повезане су преко верске догме о белој супремацији, који је створио покрет хришћански идентитет који се заснива на покрету англо-израелизма, који се појавио у Британији средином 19. века.⁵⁶ У доктрини хришћанског патриотизма које данас усвајају групе марширајуће милиције, може се видети отпор према плаћању пореза и један облик регресионог популизма. Хришћански патриотизам у својој доктрини спаја још и тумачење светог писма с митом о илуминатима. Према данашњема америчком тумачењу, такозваној „двосмерној“ теорији, која прихвата хришћански патриотизам, постоје две расе на земљи: божја и сатанска. Прва се састоји од белих англосаксонских хришћана, а друга од Јевреја и небелаца.⁵⁷ Овај покрет такође верује да је сваки папирнати новац лажан и по њима је злато и сребро једино легитимно средство плаћања. Хришћански патриотизам и милицијски покрет повезује покрет Аријавска нација. Ова организација има штаб на ограђеној површини у националном парку у Ајдаху. Основнао га је Ричард Гирнт Батлер 1984. Конгреси аријевске нације редовно се одржавају од 1973. године. Идеологије аријевске нације садржи исте расистичке и бунтовничке максиме као и Покрет хришћанских патриотизма. По њима такође постоје две групе људи, то су деца мрака (Јевреји) и деца светлости (Бога), који су уствари аријевске расе, правог библијског Израела. По платформи по Аријевској националној држави, каже се да они морају да воде безобзирни рат против свакога чија активност штети заједничким интересима. У промотивном материјалу ове групе можемо видети: „желимо да јасно ставимо до знања нама и нашим непријатељима шта желимо да радимо: имаћемо националну јасну

⁵⁵ Исто, стр. 99

⁵⁶ По англо-израелизму верује се да је било десет изгубљених племена древног Израела, састављено од Англосаксонаца, а не од Јевреја. За разлику од данашњег покрета хришћански идентитет у САД, англо-израелизам је прихватио сасвим мирољубиву доктрину.

⁵⁷ Исто, стр. 102

државу, ма колико цена у крви била. Баш као што су наши преци крвљу платили своју слободу, морамо и ми.⁵⁸

Јапанска секта

Као још један пример терористичких организација које су верски мотивисане можемо споменути и јапанску организацију Аум Шинрикјо. Група је основана 1987, основао ју је Шоко Асахара. Асахара је тврдио да је једном приликом, медитирајући, имао визију, рекао је како му се бог јавио и како му је рекао како је он изабран да води Божју војску. Након тога Асахара је разговарао са историчарем који му је рекао да ће Армагедон доћи крајем века и да ће преживети само милосрдна божја раса као и да ће вођа те расе бити из Јапана. Након овог сазнања, Асахара одлучује да промени своје дотадашње име, јер је сматрао да ће баш он бити тај вођа. Он отвара канцеларију са још десетрицом истомишљеника. Ова секта је за јако кратко време окупила велики број људи. Разлог за то био је тај што се тада Јапан налазио у економском успону, у ком су млади људи били преокупирани сталним пословима и јурењем за зараду, па им је прича о апокалипси и искупљењу вероватно деловала као јако прихватљива и добра. У почетку је Асахара говорио о апокалипси која је неизбежна и неминовна, а себе називао месијом, „Данашњим Христом”. Када је причао о армагедону, Асахара се служио јудео-хришћанском представом о армагедону и цитирао предвиђања француског астролога Нострадамуса. Иако није зна тачно време када ће армагедон наступити, тврдио је да ће сигурно до њега доћи, али је исто тако мислио да ће се то догодити тако што ће доћи до трећег светског рата у коме ће се користити нуклеарно оружје. Он је тврдио да ће до таквог рата сигурно доћи, али ако би се његови следбеници борили да се огранци ове групе појаве у свим градовима света, то би могло одвратити свет од оваквог рата. Асахара је на једном скупу рекао: „Организујте Аумов систем одбране на глобалном нивоу и разделите Буге широм света. Тада сигурно можемо избећи трећи светски рат. Ја вам гарантујем”⁵⁹

Он је говорио о непријатељству које је постојало између Америке и Јапана. Говорио је како ће Америка напасти Јапан нуклеарним бомбардовањем и како ће преживети само 10 % становништва Јапана, а да ће се Јапан претворити у нуклеарну пустињу. Он је стално потенцирао ту причу о томе како је Америка непријатељ Јапана и како извођењем тренажних летова код планине Фуџи, Америка излаже људе штетним гасовима. Нешто касније је Асахара говорио да ће на дан армагедона бити пуштен отровни гас из Америке који ће тада захватити Јапан. Говорио је како ће након тога наступити светски конфликт који ће тада да укључи у рат цео свет и у коме ће се користити нуклеарно оружје и отровни гас, након тога по његовим речима у свету ће наступити хиљадугодишњи мир, када ће доћи месија и створити „рај на земљи”. Након тога, 1993. Асахара мења свој поглед на апокалипсу, тврдећи да се она може спречити и својим сарадницима каже како морају да крену у припрему акције.

⁵⁸ Исто, стр. 103

⁵⁹ Исто, стр. 112

Група Аум онда креће у прикупљање оружја, конвенционалног и неконвенцијалног. Група ће регрутовати и јапанске научника како би дошла до остварења свог циља. Ова секта је прикупила огромне количине новца којима је могла да купи сва потребна знања и опрему за извођење своје акције. Ова група је сакупила толико средстава да је у једном тренутку од КГБ-а куповала тенкове, борбене авионе, бацаче протонских ракета, такође је познато да је група набавила и један хеликоптер који је поседовао уређаје за распрскавање хемијског спреја. Набавили су и роботизоване уређаје за производњу 1000 калашњикова са милион метака. Ова група је набавила огромне количине нервног гаса сарина, довољне да убију 4 200 000 људи, а планирали су да произведу и друге гасове. Ова група је имала аспирације да направи нуклеарно оружје. За ту сврху они су купили део земље у Аустралији на коме су веровали да ће наћи уранијум који би касније пренели у своје лабораторије у Јапану, где би њихови научници од тог уранијума направили нуклеарну бомбу коју би ова група каније користила у својим акцијама.

Асахара 1995. сазнаје од својих људи које је имао у полицији да се полиција спрема да прегледа зграду ове организације, па он онда одлучује да његова група раније него што је планирала изведе напад нервним гасом, како би план полиције пропао. Они одлучују да нервни гас сарин поставе у јапанском метроу у понедељак у јутарњим часовима, када је шпица и када ће се у метроу наћи велики број људи. Одабрана група људи поставља сарин на једанаест места у метроу. У неким случајевима очевици су описивали како су видели непознате особе како кишобраном буше кутију, на тај начин ослобађајући нервни гас који је изазивао отежано дисање код људи, крварење из носа и смрт неких од људи. Вероватно би жртва било много више да није било повољних временских услова и да ова група није извршила овај напад раније него што је планирала, јер је убрзана припрема ове акције довела до тога да се дејство сарина смањи.

Ово није био једини напад који је ова група извела. Априла 1990. године група је одлучила да изведе напад токсичним гасом ботулином, како би остварили Асахарино пророчанство о катастрофи. Ова група одлучује да нападне град Токио и то баш онај део у коме се налазила зграда Парламента. Напад је изведен уређајима за распршивање гаса, али им је овај покушај пропao. Други покушај извођења оваквог напада изведен је јуна месеца 1994. Они су тада покушали да изведу напад, како би убили тојицу судија који су водили грађанску парницу против ове групе. Група је планирала да отровни гас распрши у згради у којој су се налазиле судије. Том приликом страдало је седморо људи, док је 250 било примљено у болницу. Од последица напада нервним гасом, судије су имале великих проблема, али на срећу преживели су. Иако су се становници Токија жалили на чудне мирисе који су долазили из места где се налазио комплекс групе аум, у полицијском извештају стоји да није било присуства нервног гаса.⁶⁰

Последњи покушај ове групе да се спаси од власти која је зелела да разбије ову групу, био је напад на токијски метро користећи водоник-цијанид, то је исти онај гас који је

⁶⁰ Исто, стр. 115

коришћен у немачким логорима за време Другог светског рата и који је однео животе на десетине хиљада људи. Али децембра 1995 јапански премијер одлучује да коначно сруши ову групу па тако наређује да се ова група распусти, њени припадници похapse, а сва њихова према и средства оја поседују да се заплене. Након тога, Асахара и његови саучесници, ухапшени су и изведени пред суд. Али последњих година можемо чути да се ова група полако обнавља, Према неким информацијама каже се да ова група сад има негде око 1000 припадника од којих су неки и новорегрутовани људи, који поново покрећу профитабилне послове секте везане за компјутере, да је укључено у различите трговачке подухвате и да и даље обожавају свог вођу. Све ово би у будућности могло да представља велики проблем, јер ако видимо каква је ова група била пре распуштања и колико далеко је стигла, можемо закључити да они још увек представљају велику опасност за светску безбедност. Власти у Јапану би требало много више и времена и напора да уложи у борбу против оваквих група, јер би врло брзо оваква група могла да нарасте у озбиљну организацију, која би могла да поприми и транснационалне оквире и крене са извођењем својих напада широм света.

3. ПОДЕЛА ТЕРОРИЗМА ПРЕМА ПРОСТОРУ ИСПОЉАВАЊА

Према простору испољавања тероризам можемо поделити у две групе и то на рурални и урбани. У урбани тероризам можемо сврстати тероризам који се изводи у градским срединама, док се рурални тероризам изводи у сеоским насељима и слабо насељеним срединама.

3.1 Урбани тероризам

Зачетник теорије о урбаном тероризму био је Франц Фанон. Фанон је радио као психијатар у Алжиру, иако је био француз, у време када су Алжирци подигли устанак против Француза он ипак стаје на страну побуњеника. Он је сматрао да је управо став Француза (експлоатација људи и лоше опхођење према нефранцуским становништву) према тамошњем становништву био узрок незадовољства тамошњег становништва. Он је сматрао да терористи не смеју да изводе своје акције на цивилном становништву, јер би то могло да доведе до одвраћања присталица терористичких група да се придруже и даље наставе борбу.⁶¹ Његове идеје су биле најприхваћеније у земљама такозваног Трећег света, док су у Латинској Америци биле најприхваћеније. Карлос Марингела је био главни заступник ових идеја у Латинској Америци. Карлос је био правник и вођа комунистичке партије, а касније постаје револуционар и терориста. Маргел је у својим делима саставио упутства у вођењу тероризма. Урбани тероризам задаје највише потешкоћа органима власти, из разлога што је пре свега веома опасан, појављује се изненада и тешко се проналазе њихове базе у великим урбаним градовима. Урбане терористе карактерише конспиративност. У једном тренутку су узорни грађани,

⁶¹ Гафиновић Р., исто, стр. 108

функционишу као и сви остали људи, да би нешто каније постају револуционари и терористи. Исто тако чекају да се нађу на сигурном, како би преузели одговорност за терористичку акцију коју су извели. Њихови напади су неселективни, жртве су им случајни пролазници, туристи. Циљ им је изазивање хаоса, провоцирање државе ако би она била натерана да спроведе терор у коме би страдао огроман број људи. Приликом хапшења органи безбедности морају да открију главне вође и покретаче ових група, а не само њихове извршиоце како би се ова група смирила и уништила. То је нпр. пошло за руком Немцима и Италијанима када су успели да открију центар урбаног тероризма, док то није био случај код Шпанаца, Бразилаца и Британаца, из разлога што се тамо урбани тероризам проширио и „пустио дубоке корене”. Борбу против оваквих група морају да воде специјализовани антитерористички тимови, а њихова борба мора бити селективна.

3.2 Рурални тероризам

Рурални тероризам се испољава најчешће у планинским и сеоским пределима, у предграђима великих градова. Ови терористи бирају баш оваква места из разлога што ту могу самостално и неприкривено да делују. Они користе пећине и друга подземна места у којима могу да живе, амбуланте за пружање помоћи њиховим саборцима. Па тако на нашим просторима имамо пример за ову врсту тероризма где је ОВК саградила подземне болнице, складишта муниције, хране на више планинских локација. Акције изводе на регионалним путевима, дејствују насумице и неселективно. Њихови основни методи деловања су киднаповање и ликвидација. Рурални терористи прво киднапују жртву, а након тога је или одмах ликвидирају или је одведу у неком од њихових складишта и тамо је муче и користе као таоца за добијање неких уступака од стране државе у замену за пуштање жртве на слободу. Као и против урбаних тако и против руралних терориста борба је јако сложена. То је због непроходности путева до ових терориста, као и због добро утврђених терористичких склоништа. Јединице које се користе за борбу против ових група морају бити дорбо увежбане за ову борбу, кондиционо спремне и опремљене савременим средствима. Рурални тероризам је за разлику од урбаног који је стално присутан, обично увод за неке велике догадаје.⁶² Рурални тероризам се изводи у оним еловима где постоје неки етнички сукоби и где тиња нетрпељивост између етничких група. Рурални терористи се дуго припремају за овакве нападе, своје нападе изводе на читавој регији, а своје базе за боравак, складишта оружја и муниције болнице и центре везе постављају на тешко проходним местима. Они се за своје циљеве боре до краја.

Ова врста тероризма последњих година била је карактеристична за подручје Косова и Метохије и Чеченије. Али због ситуације и интереса великих сила, међународна заједница није дозвољавала Србији да се бори против терориста на својој територији, за разлику од Русије, која је једна од светских сила и којој друге земље нису могле наметнути своје ставове. Ово представља још један пример неправилног поступања

⁶² Исто, стр. 109

према малим и слабирм земљама свта и како велике силе врше међународни терор над малим земљама које немају могућности да се супротставе великим. Често је рурални тероризам потцењен од стране служби безбедности. Иако је ова врста тероризма осмишљена у урбаним пределима, њихово деловање је ипак премештено у руралне средине због специфичности и циљева деловања ових терористичких организација.

4. ВРСТЕ ТЕРОРИЗМА

Савремени тероризам представља облик насиља којим се жели постићи неки политички циљ. Он представља велику претњу за глобалну безбедност јер се терористи за своје жртве опредељују насумично. То значи да су сви угрожени и да нема заштићених. У новије време терористи схватају колико је тероризам као облик насиља и борбе важан за њих. Када знамо да је то једини начин да се победе јачи од њих, онда и не чуди то да се последњих година број терористичких напада повећао и тај тренд ће се вероватно наставити. Циљ сваке терористичке организације јесте да се порука пренесе што већем броју људи, како би то терористе довело до жељеног циља. Терористи у својим акцијама користе конвенционално наоружање, али не треба занемаривати и употребу неконвенционалног наоружања. Још већу опасност за свет представља коришћење хемијског и биолошког оружја од стране терориста, али исто тако и могућност да терористи дођу до нуклеарног наоружања, што би био можда и најгори сценарио и који би представљао можда највећу претњу за светску безбедност. Такође не треба занемаривати још један облик тероризма, а то је самоубилачки тероризам. Ови терористи су најчешће верски фанатици, који сматрајући да чине добру ствар и да на тај начин служе Богу, убијају себе и људе који су се случајно нашли на погрешном месту у погрешно време. Ови напади су изузетно опасни, јер их је тешко предвидети, па их је јако тешко и избећи.

4.1 Конвенционални тероризам

Конвенционални тероризам можемо поделити у две групе и то на отворени и прикривени.⁶³ Што се неконвенционалног тероризма тиче он се користи изазивањем друштвених криза, организовањем и припремањем државних удара уз спровођење терористичких активности.

Отворени тероризам

Отворени тероризам може бити и конвенционални и неконвенционални. Овај облик тероризма користе терористи како би остварили неке политичке циљеве и довели до промена. Могу да делују самостално или да буду спонзорисани од стране неке државе. Њихов циљ је да се за њих и њихову борбу чује, циљ им је да што више држава у свету

⁶³ Исто, стр. 124

чује и зна за њихову борбу како би дошли до жељеног циља. Управо из тог разлога, они увек након изводјења својих терористичких акција прихватају одговорност за то. Ову врсту тероризма увек изводе одређене терористичке групе и организације. Ако имамо неку државу која се отворено залаже за те циљеве за које се терористи боре, то је онда очигледно да се њени циљеви поистовећују са циљевима отвореног тероризма.

Прикривени тероризам

Овом врстом тероризма се обично служе државе против других држава. Могу то радити преко сопствених снага или преко неких терористичких организација и то увек врше у тајности. Чести напади, који долазе са непознатих страна и који су изненадни могу да створе велике проблем за безбедносни систем једне земље. Једна од карактеристика ове врсте тероризма јесте та што се они користе средствима и методама који се маскирају салбостима државе која је нападнута. Као пример за то можемо узети напад на фабрику која има проблем са застарелом опремом и слабом безбедносном организацијом, ако би у овој фабрици нека држава преко својих снага или преко неке терористичке организације извела еколошку катастрофу то би могло да изгледа као грешка људи који су запослени у тој фабрици и који су требали да набаве нову опрему и позабаве се безбедносним системом иако је то уствари био терористички акт, који је изазвао велику штету за ту фабрику, па чак и за државу. Ови терористи могу да нападају људе, биљке, животиње, да би након таквих напада изазвали, нетрпељивост, сукобе и насиље.

У овом облику тероризма се користе све могућа средства, еколошка, биолошка, хемијска, али сва оно под условом да се подстакне већ постојећа криза која може да доведе до велике опасности и која може да нанесе штету жртви. Управо због своје особине тајности, овај облик тероризма је јако тешко открити, што значи да је исто тако јако тешко борити се против ове врсте тероризма, па га управо из тог разлога можемо сврстати у групу најопаснијих облика испољавања тероризма.

4.2 ЕКОЛОШКИ ТЕРОРИЗАМ

Ова врста тероризма појавила се у 2. половини двадесетог века. Са појавом ове врсте тероризма он уједно постаје и највећа опасност за човечанство. Ову врсту тероризма можемо поделити на: нуклеарни, хемијски и биолошки тероризам.⁶⁴

4.2.1 Нуклеарни тероризам

Нуклеарни тероризам представља употребу или претњу употребом радиоактивног материјала. Код ове врсте тероризма, предност терориста јесте та што они претњом употребе овог оружја могу да са знатно већом сигурношћу да остваре своје политичке циљеве. Нуклеарни тероризам представља велику опасност за светску безбедност, јер

⁶⁴ Исто, стр. 125

када говоримо о њему не мислимо само на употребу нуклеарних бомби, већ и на употребу свих нуклеарних материја. Па тако овај облик тероризма можемо поделити у 3 групе и то на: употребу нуклеарне хемијске направе, напад или саботажу на постојећа нуклеарна постројења и употребу прљавих бомби. Када вршимо процену ризика за овај ову врсту тероризма, битно је утврдити колика је вероватноћа да ће се терористи одлучити баш за ову врсту тероризма и такође врло је битно утврдити колико ова акција може бити ефикасна и са каквим последицама. За ову врсту тероризма скоро до краја 20. века се сматрало да је она мало вероватна јер се нуклеарни материјал јако добро чувао и није било лако до њега доћи. Исто тако за употребу овог оружја били су потребни стручњаци који би знали да рукују са овим материјалом, али и велиак финансијска средства за набавку истог. Али са развојем технологије и повећања техничког знања код људи долази до тога да је све лакше доћи у посед оваквог материјала. Са распадом СССР-а појављују се људи који су учествовали у националним државним пројектима са нуклеарним наоружањем, они након распада државе остају без посла и након тога постају веома тражени у свету, првенствено од стране терористичких група којима је њихова стручна помоћ битна. Иако су залихе нуклеарног оружја ограничене у свету и што УН прате њихову употребу јако је тешко утврдити ко то помаже терористичким организацијама да дођу до овакве врсте наоружања. Крајем двадесетог века у свету се у цивилним фабрикама производило око 500 тона плутонијума ²³⁹, ако знамо да је за један град просечне величине потребно 10 килограма плутонијума да се он уништи онда можемо да видимо какву опасност ова врста тероризма представља за свет. Да би се направила бомба исте јачине као бомба која је бачена на Нагасаки за време Другог светског рата потребно је 14 килограма високообрадјеног уранијума или 9 килограма плутонијума. Приликом употребе нуклеарног оружја, опасност не представља само експлозија и разарања која би оно онда проузроковали, већ и отровност која наступа након експлозије. Ако упоредимо плутонијум са отровом обрне отровнице долазимо до тога да је плутонијум 20000 пута отровнији од њеног отрова.⁶⁵ Али ту није крај могућностима за терористе. Они плутонијум не морају да искористе само за производњу или коришћење нуклеарне бомбе, већ и за тровање становништва плутонијумском прашином. Терористи плутонијумску прашину могу да убаце у воду, што би довело до високе радиоактивности те воде, што опет доводи до тога да та вода постаје неупотребљива и самим тим доводи у опасност људе. До нуклеарне бомбе данас није тешко стићи јер данас се нуклеарни материјал може наћи на црном тржишту, једини проблем би могли да представљају финансијска средства јер је за израду овакве бомбе и набавку материјала за исту било потребно доста материјалних средстава.

Као што сам већ навео за други облик нуклеарног тероризма можемо да узмемо напад на нуклеарна постројења, ради уцене, претње, изазивања страха. То може да представља јако велики проблем, јер ако би дошло до експлозије на неком од већ постојећих постројења, могло би да доведе до великих материјалних разарања и до великог броја жртава.

⁶⁵ Исто, стр. 128

Нуклеарно оружје данас поседују многе земље као што су САД, земље бившег Совјетског Савеза, Велика Британија, Француска, Израел, Кина, Индија, Пакистан и Јужноафричка Република. то представља проблем за државе које то оружје не поседују, јер велике силе уз помоћ тог оружја уцењују мање државе и притом се не суздржавају од употребе истог како би оствариле своје циљеве. Имамо пример где је НАТО пакт током напада на СРЈ користио велике количине нуклеарног оружја од којих се последице и данас осећају. Амерички генерал Мајкл Шорт изјавио је: „Не може се добити рат ако не унишимо могућност нормалног живота за већину становништва. Морамо им одузети воду, струју, храну, па чак и здрав ваздух.”⁶⁶ На СРЈ током НАТО агресије коришћене су такозване прљаве бомбе, то су бомбе које у себи сарже осиромашен уранијум. Према неким изворима на простору СРЈ за време агресије бачено је 15 тона уранијума, а када знамо да је време полураспада уранијума 4,5 милијарди година, онда је јасно колика је штета нанесена људима са ових простра.

Свет је увидео каква опасност прети од ове врсте оружја и схватио да врло лако може доћи у посед терориста и изазвати велику опасност по свтску безбедност. Па тако јула 1968. потписан је споразум о неширењу нуклеарног наоружања. У споразуму стоји да оружје које је имало у поседу пет тадашњих држава, неће изаћи ван њихових граница. Тада је 170 земаља потписало овај споразум, да би 1993. Северна Кореја иступила из овог споразума, а државе које су дошле до нуклеарног оружја Израел, Индија и Пакистан нису желеле да се придруже споразуму. Упркос потписивању споразума, то није спасило свет од коришћења овог наоружања. У другој половини двадесетог века изведено је 514 ваздушних нуклеарних експлозија и 1600 подземних.⁶⁷

4.2.2 Биолошки тероризам

Под овом врстом тероризма подразумева се коришћење и ширење биолошког оружја, биолошких агенаса и токсина ради уништавања морала код људи и узроковања бројних жртава. Терористи се за ову врсту тероризма одлучују из више разлога, а то су: једноставна и јефтина производња, прикривена примена, ефикасна примена, специфична дејства на људе, изазивање масовног обољења или умирања, изазивање панике, политичке нестабилности, поремећаја рада здравствених и других служби, настанка проблема који се тичу брзе детекције и идентификације примењеног агенса.⁶⁸

Терористи у својим нападима биолошким средствима желе да биолошким агенсима изазову заразне болести код цивилног становништва или војних формација, које би се шириле у виду епидемије и пандемије. Они примењују биолошки тероризам као оружје за масовно уништење како би онеспособиле противничке снаге отпора у локалним и регионалним сукобима. Они желе да дођу до супероружја да преко научних

⁶⁶ Исто, стр. 131

⁶⁷ Исто, стр. 132

⁶⁸ Исто, стр. 134

истраживања додју до вируса и бактерија које могу да нанесу велику штету људима и доведу до смрти великог броја људи. То се показало као јако лоше по човечанство јер су управо тако настале два вируса која су заразила велики број људи и која су однела многе животте а још нема лека за њих а то су вируси ХИВ-а и еболе. Ова врста наоружања оправдава свој назив „атомска бомба сиромашних” јер су финансијска средства потребна за набавку ове врсте наоружања мала, а последице које изазива ова врста тероризма могу бити огромне. Употреба ове врсте наоружања може да проузрокује велике губитке становништва, што у великој мери одговара терористима.

Терористи се чешће одлучују за употребу биолошког оружја него за употребу бомби, из више разлога: висок степен смртности људи, из разлога што се са веома малом количином биолошких средстава могу постићи стратегијски ефекти деструкције, веома лако и брзо могу бити активирани, Пружају могућност трајног активирања, неопходна опрема није скупа и до ње се лако може доћи, и што се културе микроба које се користе у оваквим нападима већ налазе у природном окружењу или се могу наручити из неког биолошког складишта.

Некада су терористи у својим акцијама убијали само по једну особу, како би застрашили друге и дошли до свог циља, да би касније то прерасло у велике терористичке акције у којима се користе биолошки отрови који изазивају велики број људских жртава, и велики степен разарања. имам пример где су Специјализоване снаге Америчких marina пронашле фабрику за производњу лекова која је производила бојни отров. Фабрика је била у власништву познатог вође терористичке организације Бин Ладена. Америчка влада је након тога одлучила да ту фабрику уништи.⁶⁹ Такође имамо још један пример где су специјализоване екипе Скотланд јарда пронашле лабораторију са свом опремом за производњу нервног гаса сарина, који је коришћен у нападу на токијске метрое 1995. о којима сам писао раније у тексту. Развој и производњу овакве врсте оружја јако је тешко контролисати, јер је тешко разликовати производњу клице за терористичке сврхе и рад у лабораторији за производњу вакцине. Такође производња овакве врсте оружја јако је једноставна што води ка томе да се врло лако ово може произвести у кућним условима што додатно отежава откривање ове врсте оружја. Ова врста тероризма је изузетно опасна, јер може да изазове велики број људских жртава. С тим у вези Америчко министарство одбране упозорило је да данас постоје одређене бактерије које у количини од само једног грама и у идеалним временским условима могу да убију чак 100 милиона људи. Овако разорну моћ нема ни једна нуклеарна експлозија, што само показује колики је ово проблем за светску безбедност. Цлостридиум ботулинума један је од најопаснијих биолошких бактерија за човека који је још познат као „травач кобасица”. Ова бактерија је толико отровна да када би узели само једну десетину ове бактерије, са њом би могли да убијемо човека или ако би смо узели само 28 грама ове бактерије могли би смо да убијемо чак 60 милиона људи. Сва ова биолошка средства се веома тешко откривају приликом напада и нема адекватног начина да се терористи спрече да извршавају терористичке нападе биолошким средствима. Немачка терористичка организација Бадер Менхоф желела је

⁶⁹ Исто, стр. 136

да употреби биолошко оружје како би преко поштанских писама заразила велики број људи који су живели у Немачкој. Имамо још неке од примера како су се терористи служили биолошким оружјем, па су тако у Јапану 1931. године када је Јапан био у рату са Мандзуријом премазивали воће с узрочницима колере, што је доводило до тога да сваки војник који би јео то воће био мртав и још створио могућност за даље ширење заразе. Амерички часопис „Галерија” писао је о убиству Америчког председника Кенедија, где они тврде да је приликом овог атентата коришћено биолошко оружје. Они кажу како је Кенеди био погођен првим пројектилом у грло, пројектил је иначе садржао биолошки отров који је паралисао његово тело, што је довело до тога да он остане у усправном положају и тако постане „лака мета” особи која је из снајпера испалила други хитац, први је био испаљен из кишобрана човека који се налазио у непосредној близини Кенедија.⁷⁰ Велики избор биолошких материјала и производа представљају добар извор снабдевања за терористе, који данас поседују доста знања из области хемије и технологије и да су тако у стању да произведу многе врсте отровних и јако токсичних материја. Терористи најчешће нападају воду, ваздух и храну. Ако би се терористи докопали 10–15 врло опасних вируса, човечанство би могло да буде у великој опасности. Вероватно би све то изазвало огромне последице и велики број мртвих, толики да чак ни најјача нуклеарна бомба коју поседују велике силе у својим арсеналима не би могла да изазове толику број жртава. Руски научници тврде да би тако вирус богиња могао да нанесе велику штету људској популацији тако што би овај вирус могао да зарази 70% светске популације, од кога би већина половина умрла. У свету имамо око 500 терористичких организација, али од свих њих, само њих 35 представљају претњу за човечанство⁷¹, па би тако обавештајне службе свих земаља требало да се позабаве овим групама. Пошто је јако тешко утврдити и спречити производњу биолошких оружја, можда би више требало да се позабавимо тиме како наћи лек за болести које изазивају бактерије које терористи могу да користе својим акцијама. Борбу против тероризма требало би да воде све земље заједно, јер се до сада није десило да нека земља појединачно сама победи тероризам. Џејм Пет, помоћник директора пројекта за оружје за масовно уништење предочио је Бушовој администрацији проблем биолошког тероризма и указао им на мере које би требало да спроведу како би се бориле против овог проблема, а то су: јачање способности јавне здравствене службе додељивањем додатних материјалних и финансијских средстава, стварање широке мреже контроле ради откривања случајева болести, повезивање свих лекара на интернет и стварање централизованих архива с податцима о болести.⁷² Овако доступне информације омогућиле би надлежним лицима да прате стање у јавном здравству и препознају критичне ситуације пре него што оне постану проблем и изазову велику штету и смрт људи. Такође у борби против ове врсте тероризма потребан је већи број лабораторија како би људи који могу да раде на тим пословима, могли да пронађу лек за болести које би могли да изазову ови биолошки отрови. Из разлога што до нуклеарног наоружања је јако тешко доћи, терористи који би користили оружје за

⁷⁰ Исто, стр. 140

⁷¹ Исто, стр. 142

⁷² Исто, стр. 144

масовно уништење, врло лако би могли да одустану од ове врсте наоружања и пређу на биолошко оружје које би много лакше могли набавити и употребити за сврхе масовног убијања људи. Тероризам је постао светски проблем који поприма све веће размере, а све већим бројем жртава. Они више не бирају средства, сада је само битно да се њихова порука пренесе и стигне до што већег броја људи.

4.2.3 Хемијски тероризам

Хемијски тероризам почиње да се развија након Другог светског рата. Нервни гасови добијају своје име по својствима које поседују, а то је да приликом употребе оваквих средстава долази до ометања преношења импулса кроз нервни систем. Први нервни гас који је произведен био је табун 1936. године у немачкој фирми „ИГ Фарбен”. Њега је открио хемичар др Герхард Срадер, који ће касније за време Другог светског рата развити око 2000 нервних агенаса, а неки од њих су табун, сарин, соман. Нападе хемијским тероризмом можемо поделити у две групе: напади који имају за циљ масовно страдање и они који имају за циљ стварање велике материјалне штете. Терористи приликом извођења хемијског тероризма ослобађају отров у пренасељеним подручјима, како би проузроковали што је могућ већи број страдања. Овакви напади некада имају за циљ терорисање, уцену, како би остварили неки свој циљ, узроковање велике материјалне штете. Хемијски тероризам у односу на друге облике ипољавања тероризма имату предност што је он изводљивији од осталих облика. Све супстанце које су нам потребне како би направили хемијско оружје је доступно, тачније до њега се врло лако може доћи, такође начин израде оваквог оружја за напад је познат сваком студенту хемије, што представља још једну предност која утиче на то да се терористи одреде баш за овај облик тероризма. Ова врста тероризма не мора само да се изводи преко хемијских ратних агенаса, већ и обичним хемијским једињењима који се користе у процесу производње хемијске, петрохемијске и фармацеутске индустрије. Можемо као пример узети то да су се пестициди, фозген и хлор, за време Првог светског рата користили као бојни отров, док данас се они у огромној количини користе у хемијској индустрији, па тако то може да представља опасност јер би терористи врло лако могли да дођу до њих и крену у производњу хемијског оружја.⁷³ Код овог облика тероризма постоји и такозвано „тихо деловање”, где терористи хемијским средствима нападају неко постројење где изазивају хаварију да би након тога тај инцидент хемијски акцидент који је изазван људским фактором. Управо из разлога што је хемијски тероризам тако лако доступан свима и што за производњу оружја за извођење овог облика тероризма нису потребна никаква индустријска постројења, он представља велику опасност за човечанство јер је он доступан и сиромашним терористичким организацијама, а опет са друге стране може да изазове велику материјалну штету и што је још горе изазива огромне људске губитке.

Поред тога што ово оружје изазива велике љдске и материјалне губитке, оно представља велики проблем јер је његова детекција јако тешка. Имамо пример где

⁷³ Исто, стр. 148

1995. ухапшен један Мароканац у Трсту. Он је долазио из Зенице и боравио је са групом муцахидина. Његов задатак био је да у Италију прокријумчари диск са шифрама како да затрује италијанске водоводе. Обавештајне службе земаља западне европе су 1998. дошле до информација да су људи Осаме бин Ладена, куповале хемијске лабораторије из бивше СФРЈ и да су те лабораторије касније прилагођавали за производњу хемијских и биолошких агенаса. Једна од њих налазила се у Зеници где је она оришћена као истраживачки центар и где су се терористи обучавали за хемичаре и биологе. До сада су стручњаци и владе земаља у свету тврдили да је производња оваквих отрова јако тешка и сложена, али то је постало неприхватљиво јер се испоставило као нетачно. Производња је још олакшана постојањем тајних погона за производњу наркотика. Према неким тврдњама експерата за уништење популације било би потребн само 2000 долара по квадратном километру уз употребу конвенционалног оружја, 800 уз примену нуклеарног, 600 уз употребу нервних бојних отрова а само 1 долар по квадратном километру уз употребу биолошких агенаса.⁷⁴ Можемо навести као један од примера да је 1986. Бела расистичка хришћанска група позната као савез мача и руке господа, имала план да сруши америчку администрацију и на тај начин убрза долазак Месије. Ова група је имала план да уз помоћ 30 галона цијанида затрује водовод у неколико великих градова у САД-у, они су сматрали да ће Бог усмерити смрт само на невернике а то су по њима били Јевреји и црнци. Иако ће се терористи који желе да изазову масовна страдања људи вероватно одредити за баш овај облика тероризма, то не мора да буде једини разлог њиховог одређења за ову врсту тероризма, још један од разлога може бити тај што употреба хемијског наоружања не мора мора одмах да нанесе штету, последице овог напада могу се манифестовати тек након неколико дана, што отвара могућност терористима да се склоне са места где је напад извршен. Заштита од хемијског оружја не постоји. Чак и маске колико год добре биле не могу имати универзалне филтере. Тако на пример маске које се користе у те сврхе рађене су да не пропуштају цијанид, пливавце, али зато пропуштају амонијак, угљендиоксид, угљенмоноксид и друге. За сваки бојни отров постоје филтери који се користе за спречавање ти отрова да дођу до дисајних путева, али се јавља проблем које од тих филтера употребити јер у тренутку напада не можемо знати који се отров употребљава. Али опет са друге стране хемијске агенсе можемо лакше контролисати од биолошких и такође су мање смртоносни од биолошких. Најчешћи типови хемијског оружја јесу: нервни агенси, крвни агенси, агенси који изазивају гушење и агенси који стварају пликове.⁷⁵

⁷⁴ Исто, стр. 149

⁷⁵ Исто, стр. 151

4.3 Самоубилачки тероризам

Један од најокрутнијих облика испољавања тероризма јесте самоубилачки тероризам. Овај облик тероризма, иако је можда најтрагичнији јер је извршилац тероризма покретна бомба, он је често најбоља опција за терористе, јер код овог облика су грешке минималне, обично се увек погоди баш она мета која се жели погодити. Први који су извели овакву врсту напада били су припадници терористичке групе Хезболах, после Израелске инвазије на Либан 1982. године. Милиције које су се тада противиле израелској инвазији на Либан нису биле у стању да се супротставе противнику, па су онда бомбаше самоубице видели као најбоље решење за њихов проблем. Када је изведена прва самоубилачка акција, на америчке маринце и Француску армију у Бејруту 1983⁷⁶, терористи увиђају предност овог облика тероризма и све чешће се одлучују на извођење оваквог облика тероризма. Ово је један од најопаснијих облика тероризма, нема места у свету где бомбаш самоубица не може да изврши свој напад. Па тако имамо примере бомбаша самоубица у авионима, где они и поред ригорозне контроле при уласку у авион успеју да унесу експлозив и онда уцењују особље да ради оно што они кажу како би остварили неке своје циљеве. Њихов циљ је саможртвовање током извођења својих акција. Они у својим акцијама најчешће користе експлозив и то тако што експлозив закаче или залепе за своје тело и то све онда прикрију оделом. Након тога долазе до своје жртве, најчешће велике групе људи, где онда тај експлозив активирају и тако убијају велики број људи. Са друге стране они могу експлозив да поставе у камион, па онда са тим камионом улазе у масу људи, где поново активирају експлозив и тако убијају огроман број људи. Велики успех овој врсти тероризма приписује се управо томе што ови терористи не брину за своје животе, они се надају да ће после извршења по њима божје воље њихова душа отићи у рај, а да су они на тренутном задатку који треба да остваре и да убију што је већи број људи могуће. Припрема за овакву врсту тероризма је изузетно једноставна. Разлог за то је што ту нема неких посебних припрема. Ако терориста има експлози тај експлозив ће намонтирати ан себе изабрати мету и кренути у напад. Није потребан план спашавања терористе након извршења напада јер он иде на пут без повратка. Један од основних људских нагона јесте нагон за преживљавања, али терористи који изводе ове акције једноставно су превазишли тај нагон, заслепљујући себе погрешним тумачењем вере, али исто тако они шаљу поруку другим терористима, охрабрују их и подстичу да баш они буду ти који ће следећи кренути у терористички напад и испунити „божију вољу”. Од свог настанка па до данас, овај облик тероризма је један од најефикаснијих облика. На њега је јако тешко утицати и против њега је тешко борити се. Вероватно ће овај облик тероризма постојати све док се у свету не промени политичка ситуација која га подстиче. Али ипак овај облик тероризма није се појавио пре двадесет година, корене овог облика тероризма можемо видети још у првом веку где су Јевреји изводили самоубилачке нападе. У десетом веку у Сирији се појављује верска секта „Асасини”

⁷⁶ Исто, стр. 152

која је користила самоубилачки тероризам као стратегију у ширењу ислама.⁷⁷ За време Другог светског рата у Јапану се појављују такозване „камиказе”, пошто Јапан више није имао довољно оружја да се супротстави Американцима, они одлучују да крену у самоубилачке нападе. Такве нападе су извршавали тако што су у авионима убацивали експлозив да би се након тога пилот који управља авионом закуцао у противнички брод и тако га потопио. Као један од најпознатијих самоубилачких терористичких напада, био је напад на светски трговински центар 11. септембра 2001. године срушене су куле близнакиње. Актери овог напада били су чланови групе Ал Каида, чији је вођа био Осама бин Ладен. Напад је изведен тако што су терористи отели два авиона и кренули у самоубилачки напад. Након дара оба авиона у куле близнакиње куле су се срушиле, а велики број људи који се тада налазио у светском трговинском центру је погинуо. Такође трећи авион који је тог дана отет закуцао се у Пентагон. Поред тога што је у овом нападу животе изгубило више хиљада људи, ови напади су проузроковали и велику материјалну штету, па су тако губици на берзи износили 1380 милијарди долара.⁷⁸ Многи психолози у свету сматрају да терористи који се одлучују за овај облик тероризма, уствари не раде то добровољно, већ се бирају из муслиманских средина где људи имају екстремистичко тумачење ислама. То су обично људи који нису ожењени, који су живели у сиромашним срединама. Иако је и у исламској вери као и у свим другим верама, самоубиство највећи грех који нека особа може да почини, самоубилачки тероризам ипак не спада у такву врсту греха, тачније самоубилачки тероризам се не сматра за грех већ за испуњавање божје воље и прелазак на онај свет где ће душа таквих људи наставити вечни живот уз Бога. Они сматрају да свако ко је прави верник и ко жели да поштује сва правила која прописује вера, не сме да одбије овакву врсту борбе. Па тако имамо пример где други вођа Хамаса „Муса Еви Мерзули” каже: „Особа која почини самоубиство јесте особа која бежи од живота, а то је исламом забрањено. Саможртвовањем, међутим не бежи од живота- он ствара будућност за своју децу”.⁷⁹

Такође можемо навести и речи исламског војсковође Халида Ибн Велида који није изгубио ни једну битку у свом животу и који је пред битку са Византијом рекао противничким војницима: „Долазим вам са људима који више воле смрт, него што ви волите живот.”⁸⁰

Основни облик самоубилачких организација јесте Ал кхалиууа ал истисххасиууа, што значи „мученичка ћелија”. Свака ћелија има свог шефа и још два или три ученика. Након вишегодишње припреме једне особе за улазак у ћелију, он улази у ћелију и тада добија име „Живи мученик”. Свака ћелија је тајна и сваки члан ћелије не сме да прича о својој прошлости, наравно чланови ћелије се не познају. Након изводђења акције ћелија се гаси и даје јој се неко узвишено име. Верска обука траје 2–3 сата дневно, „живи мученик” онда припрема своје завештање писмено и након. Такође он сваки дан

⁷⁷ Исто, стр. 154

⁷⁸ Исто, стр. 155

⁷⁹ Исто, стр. 156

⁸⁰ Исто, стр. 156

посматра самог себе на снимку како би се изборио сам самим собом и како се не би плашио смрти. Овакви напади проистиче из немоћи коју појединци осећају и неправде из које они не виде други излаз већ жртвовање себе зарад добробит других који ће свој живот наставити, а исто тако и жртвовање за своју душу која ће наставити да постоји у рају поред Бога. О овом облику тероризма можемо конкретније говорити од напада бомбаша самоубице камионом који је био пун експлозивом на амбасаду САД и касарну америчких маринаца у Бејруту 1983. године. коју је извршила организација „Исламски цихад“ . Али међународна заједница није ништа предузела по овом питању да спречи терористе да извршавају овакав облик тероризма. Чак овај облик терористичких напада је све израженији и све више имамо случајева у свету да се терористи одлучују баш за овај облик терористичких напада. Не само то већ се и начини извршења овакве врсте напада све више мењају и јављају се неки нови начини за извршење оваквих напада, што додатно погоршава ситуацију у свету и даје додатни задатак државама и безбедносним организацијама да се позабаве овим проблемом и учине нешто како би спречиле овај облик терористичких напада.

Током 2003 године у свету је извршено више од 50 терористичких напада у овом облику, где је страдало 650, а рањено 2500 људи. Сви ови напади већином су били изведени на Блиском истоку, подручју Израела, па тако и не чуди чињеница да када се помене реч тероризам, најчешће га повезују са Блиским истоком и муслиманима.⁸¹ Све трористичке организације које врше нападе разликују се по величини, облику, оријентацији, циљу и подршци. У периоду од 1. фебруара 2004. године до 4. маја 2005. године изведено је 19 самоубилачких напада на територији Ирака, када је убијено 1163, а рањено 1433 лица. Одговорност за већи део ових напада преузео је Абу Мусаб ал Заркави.

Иако по муслиманској вери одузимање сопственог живота представља највећи грех за било ког човека, политичка индоктринација искривљује веру и својим погрешним тумачењем од стране појединца каже како терористички самоубилачки напад није грех већ задатак сваког правог верника. Али исто тако се верује како је Мухамед рекао да ко себи одузме живот, њего душа одлази заувек у пакао и да ће исто тако врата раја за ту особу заувек бити затворена. Тако је 2001. године врховни религиозни лидер Саудијске Арабије издао директиву по којој каже да су сви самоубилачки напади у било ком облику и са било којим циљем једноставно самоубиство и да су самим тим забрањени исламом. Док други исламски званичници тврде сматрају како су особе које извршавају самоубилачке терористичке нападе мученици, али само ако у својим терористичким нападима међу страдалима нема жена и деце. Али након свих ових изјава 9. марта 2002. године на муслиманској конференцији која је одржана у Бејруту и на којој су учествовали муслимански свештеници из шест земаља средњег истока и северне Африке, као и палестинске власти и студенте из више од 30 земаља, где је дата подршка извођењу терористичких напада на Израел, јер како су они тврдили оне нису у супротности са исламом. Последњих година истраживачи покушавају да пронађу шта је то што утиче на људе да се одлуче за извођење самоубилачких терористичких

⁸¹ Исто, стр. 159

напада. Неки од најчешћих фактора који утичу на то су веровање у живот после смрти, веровање да постоји неки други облик живота, где се након самоубилачког напада душа сели онај свет где одлазе душе свих страдалих, али због статуса мученика који добијају терористи приликом извршења оваквог напада њихова душа свакако одлази у рај. Рај је за њих место у коме је све добро, где они живе са Богом, где им је све дозвољено и где се ништа лоше не дешава. Још један добра страна оног живота јесте та што је то по њима вечни живот где се остаје вечно и никада не умире. Затим стање у којем се налази нека особа где је она под сталним притиском и понижењем од стране неке групе или заједнице, па се она из освете окреће против тога и креће у освету. Такође један од фактора јесте наивност. Већина терориста самоубица су млади људи, који још нису сазрели и нису свесни реалности која их окружује, па се са њима може лако манипулисати и натерати их на овакав чин. Мржња према одређеној групи људи, или такозвано испирање мозга од стране терористичких организација⁸².

Сви ови напади су одобрени од стране свештеника верске заједнице којој терористи припадају, јер вероватно ови напади не би били ни изведени да нису одобрени од стране тих свештеника. Коришћење дроге или других психоактивних супстанци који утичу на психу људи могу да буду један од фактора који утичу на појединце да изврше самоубилачки терористички напад. Већина терористичких организација има подршку неке државе споља. То су државе чији се интереси поклапају са циљевима терориста, па тако ни как би остварили своје интересе подржавају и помажу терористе. Исто тако један од битнијих фактора због кога се терористи одлучују за овај облик тероризма јесу лични неуспеси у животу, што доводи људе у стање депресије, где се они осећају одбачено и где сматрају да њихов живот нема смисла, па тако одлучују да себи одузму живот, али и да при том нанесу штету ономе ко је по њиховом мишљењу крив за такво њихово стање.

Припреме за овај облик тероризма јесу тешке и дуге. Људе које групе спремају за овај облик тероризма, спремају људи из различитих научних области. Највећу улогу ту имају психолози. Такође они који терористе припремају за напад, морају да их припреме тако да они имају јасну слику о мети напада, како би они могли да спремноо крену у напад на своју мету. Све ово доводи до тога да су људи који живе у појединим деловима света под сталним притиском и у сталној неизвесности, јер никад не знају када би могао да се појави неки терориста који је бомбаш самоубица и изврши напад на њих. Исто тако и велике силе се јако лоше понашају у одређеним случајевима, када помажу терористичке организације како би оствариле своје циљеве и на тај начин излаже многе невинне људе тортури и терору. Из свега овога можемо закључити да би све земље у свету требало више да се позабаве овим проблемом. Не само самоубилачким тероризмом већ и осталим облицима тероризма. Такође велике силе би требале да престану да зарад својих интереса допуштају развој тероризма и тако доводећи у опасност велики број недужних људи. Једини начин да се са тероризмом изборе јесте тај да се све земље света удруже у борби против тероризма, јер земље као појединци никада неће саме успети у борби против тероризма. Исто тако мислим да и

⁸² Исто, стр. 162

верске заједнице играју једну од најбитнијих улога у одбрани од тероризма. Вероватно би тероризам био побеђен када би се све верске заједнице удружиле у борби против тероризма. Терористи су управо они људи који погрешно тумаче веру и увек крећу у терористичке нападе само када им то њихова верска заједница одобрава, да то није случај вероватно терористичких напада не би ни било.

ЗАКЉУЧАК

Тероризам је велики (можда и највећи) проблем савременог друштва. Можда је боље рећи да је тероризам препрека на путу развоја савременог света као глобалног друштва. Он је постао појава, појам, мисао и термин који је ушао у свакодневни живот савременог човека. Упоредо са развојем и напретком човечанства, у техничком, материјалном и културном погледу, развија се и тероризам, само још бржим темпом. Тероризам се стално мења по форми, садржини, типовима и облицима организовања, начинима деловања, техничкој опремљености и слично.

Иако корене тероризма можемо наћи далеко у прошлости, тероризам је производ модерног доба, посебно друге половине XX века. Његови узроци и мотиви су различити. Циљ тероризма јесте скретање пажње јавности на стање, положај и проблеме неке друштвене групе и њихово стављање у први план у односу на све друге проблеме у држави, региону, па чак и свету, слање поруке (најчешће политичке) о тежњи и намерама те групе. Ако се пажљивије посматра, види се да у основи сваког терористичког мотива лежи стицање, очување и одбрана индивидуалног и/или колективног идентитета. Тероризам угрожава све значајне ресурсе савременог друштва: економију, демократију, слободу и људска права.

Тероризам као вид организованог криминала представља једну од најактуелнијих дебата у савременој друштвеној науци. Он има две компоненте: политичке циљеве и страх од насиља. Постојање више терористичких група повећава могућност обмане приликом преузимања одговорности за нападе. Терористичке организације употребљавају различите облике насиља да остваре публицитет, изазову страх и постигну политичке циљеве. Претња нуклеарног, хемијског и биолошког тероризма све је више присутна.

Терористи често користе медије као мерило за ефикасност извршеног акта. Циљ тих медијских екстраваганција је да се изврши притисак на владе, да се убеди свет и јавност у оправданост њихових активности, а избегне тумачење да је узрок њихове активности криминални акт. Поједине терористичке организације, као и други недржавни субјекти који примењују самоубилачки тероризам приступају планирању и организовању самоубилачких напада терориста са нарочитом озбиљношћу, развијајући посебну самоубилачку тактику, при томе уврштавајући самоубилачки тероризам као посебан облик борбе који има нарочит значај. Популарност овог облика тероризма је велика како међу снажним тако и међу слабирим терористичким организацијама. О томе сведочи и чињеница да је за припаднике Тамилских тигрова и Курдистанске радничке партије посебна привилегија бити бомбаш-самоубица. Поред ових, и друге терористичке организације са посебним уважавањем третирају терористе или бомбаше-самоубице. Тако бомбаш-самоубица често постаје незамењив начин деловања терористичких организација. Могућност примене силе која се у овим случајевима акумулира у рукама појединца могло би се показати као релевантан фактор за остваривање постављених политичких и других циљева терористичких организација. С једне стране сулудост, окрутност и фанатизам бомбаша-самоубица, а са друге висока организованост, увежбаност и софистицираност терористичке организације указују на ново лице тероризма, самоубилачки тероризам.

ЛИТЕРАТУРА

1. Трифуновић Д., Стојаковић Г., Врачар М., Тероризам и Вехабизам
2. Савић Андреја; Од традиционалног ка постмодерном тероризму
3. Хофман Б., Унутрашњи тероризам
4. Проф. Симеуновић Драган, "Тероризам", општи део
5. др Радослав Гаћиновић, Тероризам